Пуцяводныя думкі

Працуй, калі табе смутна — гэта адзіны сродак разагнаць смутак. Працуй, каб не ўпасці ў нуду: нішто так не збаўляе ад маркотнай пустаты, як праца. Працуй, калі табе спадарожнічае поспех: няма другога лякарства супраць „галавакружэння“, апрача працы.

І. Бехер

Адукацыя — скарб, праца — ключ да яго.

П. Буаст

Ніва

Тыднёвік Беларускага грамадска-культурнага таварыства

№ 7 (990) ГОД XX 16 ЛЮТАГА 1975 г. ЦАНА 60 гр.



МОЙ КРАЙ

Заварожан я шумам гуллівых ялін,
Перазвонам крыніц і панурых лясоў
І трымценнем лісця шэраствольых асін,
І шаптаннем вусатых ў палях каласоў.
Чую пошум травы. Ручайка булькатанне,
Чую спевы вятроў над прыціхлым сялом...
Гэта ўсё да мяне ад далёкіх славян
З малаком мацярынскім у кроў перайшло.
Як у іх, у мяне культ прыроды бясконцы,
Ўзгадаваў я яго, ў сэрцы вынасіў сам...
Абдымаю траву. Усміхаюся сонцу.
І цалую ваду. Б'ю паклоны лясам.

Уладзімір Ляпёшкін

Маладым у нас дарога

Калі мы пакідалі панадворак **Галёнкаў з Лушчы** на Гайнаўшчыне, намеснік начальніка Гайнаўскага павету Вацлаў Цаглярскі, выразна задаволены візітам, заявіў:

— Вось тут можам мы быць упэўнены, што гэтая гаспадарка мае перад сабой добрую будучыню.

Валя — выпускніца Бельскага тэхнікума сельскагаспадарчай бухгалтэрыі. Бойкая. Усе справы, якія адносяцца да іх гаспадаркі, яна афармляе сама ў павятовых установах.

Мікалай — равеснік народнай улады ў нашай краіне — не мае поўнай сярэдняй адукацыі. Закончыў толькі курсы сельскагаспадарчай падрыхтоўкі. Але гэта майстар на ўсе рукі. Няма ў гаспадарцы такой работы, якую ён сам не змог бы зрабіць. Цяпер ён заняты пабудовай прычэпа для свайго трактара.

— Купіў я за чатыры тысячы злотых у гайнаўскім ПЗГС-е, — паясняе ён, — зусім разбіты і заіржавелы прычэп, які надаваўся ўжо толькі на пераплаўку, і цяпер вось камбіную, каб неяк гэты жалезны лом пазбіраць у адно цэлае. А пакуль што да трактара падчэпліваю конны воз на гумовых калёсах.

Гэты трактар красуецца на сярэдзіне панадворка, як дарагі, залаты пярсцёнак на пальцы пані Валі. Не ведаю, колькі каштаваў пярсцёнак, але на трактар гаспадар не пашкадаваў амаль 100 тысяч злотых.

— Два гады чакаў я прыдзелу, — гаворыць Мікалай, пяшчотна гладзячы трактар па крыле, як буланага па задзе.

— А таксоўку мы яшчэ сабе таксама купім. Толькі раней пабудуем прасторную, па-сучаснаму абсталяваную абору, каб магчы гадаваць яшчэ болей жывёлы. Гэта мая спецыялізацыя і асноўная крыніца сямейнага даходу.

Азіраюся па панадворку. Сапраўды, драўляны жылы дом і хлявы памятаюць яшчэ даваенны час. Толькі новая клуня вылучаецца сваёй велічынёй. На таку сустракаю Мікалаевага бацьку — Яна Галёнку.

— Калісьці, — гаворыць ён, — нават палавіны гэтай клуні не заклаў бы я сваім дабыткам. Калі я ў 1939 годзе пачынаў самастойна гаспадарыць, збіраў тады нейкіх 15 коп жыта, трымаў 2-3 свінні, каб адну сабе закалоць пад свята, адну прадаць і адну аставіць на развод. Была яшчэ карова з цялём і конь. Цяпер мы ў год здаем па 10-15 свіней, гадуем 3 каровы з цялятамі і тры ялоўкі. Проста верыць не хочацца, што зямлі ў нас зусім не прыбавілася.

— Навозы — вось што! —заяўляе малодшы з Галёнкаў. — Навозы і стараннейшая апрацоўка зямлі...

— Выходзіць на тое, — гаворыць бацька, — што ён ужо разумнейшы за мяне. Дык таму я і перапісаў на яго сваю гаспадарку.

Пані Валя просіць нас у хату.

(Працяг на стар. 3)



Прадвесне. *Фота Я. Цялушэцкага*

Культура ў гміне

УДАЛЫ ПАЧАТАК

Яшчэ некалькі год таму назад пра сапраўднае культурнае жыццё ў Арлянскай гміне на Бельшчыне гаварыць не прыходзілася. Праўда, дзейнічаў у Орлі хор і невялічкі калектыў струнных інструментаў, давалі яны па пару выступленняў у год, але шырокае дзеянне, якое пабуджала б да ўдзелу ў культурным руху шырэйшыя колы грамадства, у гміне не існавала. Прыкметны зрух у гэтым напрамку наступіў толькі годпаўтара таму, калі гмінны цэнтр культуры ўзначаліла **Ніна Мартыновіч,** а кіраўнікі гмінных установаў і арганізацый сталі адводзіць больш увагі справам культуры.

Будынак ранейшай „святліцы“ калісьці палохаў зрэдку ўваходзячых у яго арлянцаў пааббіванымі тынкамі, вульгарнымі надпісамі і малюнкамі на сценах ды лавамі з паламанымі нагамі. Цяпер супольнымі намаганнямі гміннага ўпраўлення, гміннага цэнтра партыйнай прапаганды і „Руху“ гэты будынак ператворан хоць і не ў люксусны дом культуры, але ў добры набытак культуры. Адноўленыя і памаляваныя сцены аздоблены эстэтычнымі дэкарацыямі, у зале сучасныя элегантныя крэслы і столікі, тэлевізар, магнетафон, праігрывацель, настольныя гульні — не дзіва, што кожны вечар моладзь і дарослыя ахвотна сюды прыходзяць. За сцяной жа — добра працуючая гмінная бібліятэка з невялічкай, але густоўна абсталяванай чытальняй. У будынку ёсць маленькая сцэна, а на ёй нават пражэктары.

Якраз у гмінным цэнтры культуры ў мінулым годзе адбылося шмат цікавых грамадска-палітычных і культурна-асветных мерапрыемстваў. Тут была праведзена вельмі ўдалая сустрэча грамадства з І сакратаром ВК ПАРП у Беластоку **З. Куроўскім,** цікавыя сустрэчы адбыліся таксама з прадстаўнікамі павятовага камітэта ПАРП з Бельска і мясцовымі гміннымі партыйнымі і гаспадарчымі дзеячамі. У Орлю прыязджалі лектар ЦК ПАРП і лектары ВК ПАРП, публіцыст „Трыбуны люду“, пісьменнікі А. Барскі, В. Швед, А. Амільяновіч. На ўсе гэтыя сустрэчы прыходзіла многа людзей з мястэчка і навакольных сёлаў. Гэта ўносіла свежы подых і запал, што пабуджае асяроддзе да актыўнага дзеяння. Таму з такім размахам праходзілі тут усе ўрачыстасці,

(Працяг на стар. 4)



Яўгеній Класоўскі.

Краязнаўчы слоўнік

Анусін

Вёска ў шасці-сямі кіламетрах на паўднёвы ўсход ад Сямяцічаў, пры шашы Драгічын-Адамава, у вярсце ад правага **берага** ракі Буга. Тут 58 гаспадарак, каля 230 жыхароў.

Несумненна, гэтая мясцовасць здаўна была заселена, як і ўсё Надбужжа, магчыма нават у VII-XIII стагоддзях, калі тут паўсталі і развіваліся два значныя абаронныя і рамесніцка-гандлёвыя цэнтры — Драгічын і Мельнік. Але свой радавод пачынае сённяшні **Анусін** ад славутай уладальніцы горада Сямяцiч і ўсяго іх наваколля — **Анны Ябланоўскай** (1728-1800 г.г.). Яна правяла ў сваіх маёмасцях шэраг прагрэсіўных як на тыя часы **рэформ,** што садзейнічалі ўздыму гаспадаркі і павелічэнню яе даходаў. На месцы сённяшнята Анусіна заснавала **фальварак,** якога „спецыяльнасцю“ была гадоўля быдла ды гарэлачны бровар. З тага часу захаваліся мураваныя з польнага каменя сцены хлява. Фальварку Ябланоўская дала назву, выведзеную ад свайго імя: „Анусін“ — інакш „уласнасць Анны“. Пасля смерці А. Ябланоўскай Анусін пераходзіў з рук у рукі розных уладальнікаў, і, урэшце, недзе ў першай чвэрці нашага стагоддзя быў падзелены на **„рэзкі“** і распрададзены сялянам. След гэтага падзелу адчуваецца і ў некаторых мясцовых назвах палеткаў і ўрочышчаў: **Клеткі, Сярэдні Рэзкі, Островок, Мочыбаба, Льніска, Вэрэсовіска.** Набывалі гэтыя „рэзкі“ і пасяліліся тут не толькі мясцовыя сяляне, але і людзі з Асноўкі з-пад Цеханоўца, Граннага з-пад Драгічына, Менжаніна з-за Буга і далейшых мяс-

(Працяг на стар. 3)

Праз тыдзень у „Ніве“

У „Сяржана“ ● Ад Віслы да Одры ● Бывай, Сібір — да сустрэчы, Сібір! ● Ой, ложо, ложо, хто на тобе ляжа? ● Слова аб беларускай літаратурнай крытыцы ● Рэкардсмены з вёскі Аўгустова ● Гараскоп ● Весткі з Бельска, Навасёлкаў, Саколкі, Гайнаўкі, Дубіч Царк., Орлі, Вярстка, Пянькоў, Дубяжына, Ласінкі, Крывяціч і інш. ● Песня „Hej, dziewczyno, powiedz mi, gdzie twych oczu ogień”.

СІБІРСКІЯ БАЛАДЫ

27 ліпеня. Вечар. Мы зноў у Цюменскай гасцініцы. Я пакінуў пакой і выйшаў пасядзець у хол. У пэўным моманце пачуў, што нехта пытае: „Дзе тут жыве з Польшчы Барташэўскі?" У сувязі з тым, што з Польшчы быў сярод пісьменнікаў толькі я, то зразумеў, што, мабыць, нехта шукае мяне, але не ведаў дакладна прозвішча. Я ўстаў і накіраваўся ў калідор. Там убачыў чалавека гадоў шасцідзесяці, стройнага, з буйнай чупрынай. Пазнаёміліся. Аказалася, што Хайноўскі Мікалай — паляк па паходжанні. Прыйшоў да мяне з пэўнай прэтэнзіяй, хацеў даведацца, чаму польскае пасольства ў Маскве не прыслала яму віншавання ў сувязі з 30-годдзем Народнай Польшчы, тым больш, што ён служыў у Войску Польскім.

Доктар Хайноўскі

Мы селі ў крэслы, і Хайноўскі расказаў гісторыю свайго жыцця.

Продак Мікалая Хайноўскага быў сасланы ў Сібір за ўдзел у паўстанні Касцюшкі.

Мікалай Хайноўскі нарадзіўся ў Новасібірску ў 1906 годзе. Дзед яго зваўся Антоні, бацька Юльян. У сям'і культывавалася польская культура. Па-польску маліліся, па-польску спявалі, па-польску часта размаўлялі. З гэтай прычыны Мікалай Хайноўскі вынес з дома надрэнную знаёмасць польскай мовы. У 1936 годзе Хайноўскі закончыў Медыцынскі інстытут і пачаў працаваць лекарам у Свярдлоўску.

У 1941 годзе быў пакліканы ў Савецкую Армію. У 1943 г. адкамандзіравалі яго ў Войска Польскае. Тады прыехаў у Сумы, дзе фарміравалася першая дывізія. „Аказалася, — гаворыць Хайноўскі, — што, сутыкнуўшыся з сапраўднымі палякамі, меў цяжкасці ў карыстанні польскай мовай. Усё дасканала разумеў, але не ўсё мог выказаць. Але прайшло некалькі месяцаў, і мог ужо без цяжкасцей выказвацца па-польску".

Хайноўскі быў у першай дывізіі начальнікам госпіталя, хірургам у чыне маёра.

Яго ваенны шлях прабягаў праз Люблін, Атвоцк, Быдгашч. Дзень Перамогі сустрэў госпіталь Хайноўскага ў 120 км ад Берліна.

Пасля вайны Хайноўскі працаваў хірургам у Катовіцах. Урэшце быў назначаны начальнікам хірургічнага аддзялення ў госпіталі ў Ракітніцы пад Катовіцамі. За заслугі быў узнагароджан Сярэбраным Крыжам Заслугі, медалямі за Варшаву, За Одру і Нысу, За Балтыку.

У 1946 г. Хайноўскі выехаў у Свярдлоўск. У Свярдлоўску працаваў дацэнтам. У 1963 г. прыехаў у Цюмень і пачаў загадваць кафедрай анатоміі ў Медыцынскім інстытуце.

Ад 1971 года знаходзіцца на пенсіі. Атрымоўвае 120 рублёў, але далей працуе на паўстаўкі. Цікавіцца Польшчай. Часта чытае „Жыцце Варшавы".

Хайноўскі прынёс і паказаў розныя дакументы і здымкі з часоў вайны. Нават хацеў мне аддаць апошні свой здымак у форме маёра Войска Польскага. Я, зразумела, не схацеў пазбаўляць яго дарагой памяткі. Між іншым, паказаў ён мне службовую характарыстыку, з якой я зрабіў ніжэй прыведзеную вытрымку: „У баях за Прагу, за Варшаву, за Берлін... госпіталь кіраваны Хайноўскім, працаваў з выключнай ахвярнасцю. І госпіталь, і сам хірург Хайноўскі маюць вялікія заслугі ў франтавой працы".

Назаўтра доктар Хайноўскі прыйшоў да мяне яшчэ раз, каб паказаць мне дадатковыя дакументы. Пры нагодзе я зрабіў яму здымак.

Вярнуўшыся з Сібіры, я зайшоў у Мінску ў польскае консульства і сказаў аб „прэтэнзіях" Хайноўскага. Супрацоўнік консульства высвеціў усю справу, сказаўшы:

— У Савецкім Саюзе жыве больш 30.000 чалавек, якія служылі ў Войску Польскім. Проста не было тэхнічнай магчымасці ўсіх іх знайсці і выслаць ім віншаванні ў сувязі з 30-годдзем Народнай Польшчы. Таму пасольства ў Маскве абмежавалася агульным зваротам, агульным віншаваннем, агульнай падзякай усім тым, хто прычыніўся да вызвалення Польшчы.

Пане Хайноўскі, калі атрымаеце „Ніву" з артыкулам аб Вас, лічыце яго віншаваннем і падзякай за Ваш удзел у барацьбе за свабоду нашай краіны.

Алесь Барскі



Доктар Мікалай Хайноўскі.

■ 30 студзеня прэзідыум ГП БГКТ на сваім чарговым пасяджэнні абмеркаваў наступныя справы: 1) справаздачу аб дзейнасці таварыства ў 1974 годзе, 2) выкананне бюджэту за 1974 год і праект бюджэту на 1975 год, 3) арганізацыйныя справы, звязаныя з сакольскім аддзелам, а таксама некаторыя пытанні будучыні этнаграфічнага музея.

■ 1 лютага гарадскі аддзел БГКТ у Беластоку арганізаваў агляд „Беларускай песні-75". Прыняло ў ім удзел 16 чалавек. У катэгорыі фальклорнай песні першае месца заняла Валянціна Шуста, другое — Вера Міхалюк. Вакальнаму калектыву „Каласкі" таксама прызнана першае месца. У катэгорыі сучаснай беларускай песні журы прызнала першае месца Марыі Урыновіч, другое — салістцы Любе Гаўрылюк. Дуэт у складзе Вера Міхалюк і Валянціна Шуста таксама заняў першае месца.

БГКТ ХРОНІКА

■ 2 лютага ў Беластоку адбыўся конкурс на беларускую песню, які арганізаваў беластоцкі павятовы аддзел БГКТ. У памяшканні ГП выступіла з павету 25 чалавек. У катэгорыі фальклорных песень журы першае месца прызнала Надзі Грыцук з вёскі Навасёлкі, якая ўпершыню брала ўдзел у конкурсе беларускай песні. Другое месца атрымала Соф'я Трахімчук з вёскі Дзернякова. Сярод фальклорных дуэтаў першае месца занялі Ніна Мушынская і Надзея Парэмбская з Гарадка, а другое месца маці з дачкою — Вольга і Галіна Госцік з Міхалова.

Вакальныя калектывы ў фальклорнай песні заквааліфікаваліся так: на першае месца — спявачкі з вёскі Новая Воля, а на другое месца жанчыны з вёскі Меляшкі. У сучаснай беларускай песні першае месца заняў вакальны калектыў з Гарадка.

■ 4 лютага абмяркоўваў усе арганізацыйныя справы, звязаныя з фінальным конкурсам „Беларуская песня-75", арганізацыйны камітэт конкурсу. Конкурс адбудзецца 16 лютага ў 10 гадзін у Кіно-тэатры прафсаюзаў, які знаходзіцца на вуліцы Дзяржынскага ў Беластоку. (мх)

ШТО НОВАГА?

У СЕРБА—ЛУЖЫЦКІМ КАЛЕНДАРЫ

У студзені мінулага года на Беласточчыне пабываў пісьменнік і журналіст часопіса „Пломіо". Аб гэтым „Ніва" тады пісала.

Цяпер жа, у серба-лужыцкім календары на 1975 год, які носіць назву „Протыка", паявіўся артыкул К. Краўца аб уражаннях з гэтай пабыўкі.

Едучы ў Беласток у студзені, аўтар спадзяваўся ўбачыць тут высокія гурбы снегу, непраезныя дарогі, засыпаную снегам пушчу. На жаль, такога снегу ў мінулым годзе не было. Але ўсё ж аўтару давялося пабачыць белую шыр палёў, роўныя белыя стужкі дарог, густа падаючыя буйныя сняжынкі, хоць і з дажджом. І гэта зрабіла на яго цікавае ўражанне.

Артыкул носіць загаловак „Вэлюм". Аўтар параўноўвае белыя стужкі дарог са шлюбным белым вэлюмам, які ён вёз у падарунку. Параўнанне гэта насунула аўтару таксама думку і аб тым, што беларусы наогул любяць белы колер, колер чысціні і святла. Ён звяртае ўвагу на частыя ў нас назвы з коранем „бела" — беларусы, Беласток, Бельск, Белавежа. Бель, як адзначаецца ў артыкуле, гэта таксама галоўны колер у нашых народных касцюмах, белыя вышываныя блузкі і кашулі, белыя фартушкі, белыя абрусы на сталах, белыя аканіцы на хатах і іншае.

Аб пабыўцы ў Бельскім беларускім ліцэі рэдактар К. Краўц піша так: „У Бельску ідзем у беларускі ліцэй і там каля трох з паловай гадзін без перапынку гутарым з вучнямі апошніх класаў. Насоўваецца цікавая паралель з нашай серба-лужыцкай школай у Будзішыне: у адным будынку дзве школы — падставовая і сярэдняя, вучняў шмат, усе гаворыць па-беларуску. На лесвіцах таксама шмат вучняў, большасць гаворыць па-польску. Асіміляцыя раўнапраўнай народнай меншасці — гэта адзін бок. А заўзятасць, гордасць і актыўнасць у захоўванні і развіванні сваёй нацыянальнай культуры, а з тым звязаная свядомасць прыналежнасці дарастаючага пакалення да нацыянальнай меншасці — другі бок. Стройныя хлопцы і прыгожыя дзяўчаты гавораць са мной па-беларуску. „А як гэта будзе, — пытаюся, — калі вы, будучы студэнтамі ў Варшаве ці Познані, сустрэнеце знаёмага, як прывітаецеся, як загаворыце?" — „Ну, як дома, — адказваюць, — як брат з сястрой будзем гаварыць, вядома, па-беларуску". Я заахвочваю моладзь, і яны чытаюць мне свае ўласныя вершы, напісаныя па-беларуску".

Шмат увагі аўтар артыкула прысвячае Белавежы. Ужо само прадчуванне пабыўкі ў пушчы, аб якой ён ужо нямала чуў, хвалюе яго. А ўбачыўшы яе, пагаварыўшы з апекунамі пушчы, даведаўшыся аб яе звярыным багацці, ён піша: „У мінулым годзе тут знаходзілася 2688 аленяў, 1982 сарны, 2224 дзікі. Але гэтага тут так адразу не ўбачыш. Тут не так, як на Лужыцах, дзе адразу праглядаецца ўвесь лес. Пушча хавае свае таямніцы. Царом гэтага лесу з'яўляецца зубр, які даў назву маёй роднай гміне на Лужыцах — Зубарнічцы. Толькі тут, у пушчы, зубры ёсць, а ў Зубарнічцы здаўна ўжо няма".

У Белавежы наш серба-лужыцкі госць быў запрошаны на рэпетыцыю беларускага хору. Ёсць і аб гэтым у артыкуле: „Гадзінамі слухаю, як зачараваны, беларускія песні. Як яны гучаць! Як узрушваюць! Поўныя жаночыя галасы і мужчынскія басы, а да таго яшчэ чыстая, славянская мелодыя... Што ж на свеце можа больш запаланіць?"

Нават звычайныя зімовай парой у нас снегавыя задымкі, імгла ці завірухі здаюцца госцю ў Белавежы рамантычнымі: „Каб невядома як хацелі, пасля канцэрта вярнуцца (У Беласток — прым. Я. Ч.) не можам. Гасцінная Белавежа не хоча выпусціць гасцей. Вымушаны пераначаваць. Імгла і задымка ўсё засланіла".

А вось аб пабыўцы ў Меляшках: „У вёсцы сустракае мяне каля дваццаці жанчын: „Вітаем хлебам і соллю..." Потым паказваюць мне прадзенне, называюць гэта вячоркамі. Прадуць, спяваюць".

Развітальная песня „Бывайце здаровы" прыгадвае аўтару 1944 год. Тады ён, будучы малым хлапчуком, пачуў яе ўпершыню. Спявалі тады жанчыны, вывезеныя немцамі на прымусовыя работы. К. Краўц расказвае аб гэтым успаміне жанчынам з Мялешак. „Гэту песню мы і немцам заспявалі, будучы малымі дзецьмі, — расказвае мне жанчына (сёння ёй гадоў каля трыццаці пяці), — але яны не зразумелі нас, а майго бацьку і маці на дарозе забілі", — піша К. Краўц.

Спадабаліся рэдактару К. Краўцу песні ў выкананні беларускіх калектываў, і таму на заканчэнне свайго артыкула ён выражае надзею, што і іншым серба-лужычанам давядзецца, магчыма, паслухаць гэтыя песні. Трэба толькі навязаць супрацоўніцтва паміж БГКТ і серба-лужыцкім таварыствам у ГДР і наладзіць абмен мастацкімі калектывамі. А гэта зусім магчыма. І такі абмен быў бы карысны для абодвух бакоў.

Яніна Чэрнякевіч

TELEWIZJA WARSZAWA

Niedziela 16.II. 6.15 Tech. Rol. J. pol. 6.45 Chem. 7.15 Kurs Rol. 7.50 Przyp., radz. 8.00 Alarm przeciwpoż. trwa. 8.10 Now. w domu i zagr. 8.35 Bieg po zdr. 8.50 Sport. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Teleranek. 10.30 Antena. 10.50 Drogi zwycięstwa — film dok. 12.45 Dzien. 13.05 Z myślą o 33 mil. 13.30 Pios. dla Ciebie. 14.15 Dla dzieci. 15.15 Nie tylko dla pań. 15.45 Los. Toto-Lot. 16.00 Z kamerą wśród zwierz. 16.55 Wielka gra. 17.10 Lekt. Pegaza. 17.25 Postaw się, nie zastaw się. 18.10 Sport. 19.15 Wieczorynka. 19.30 Dzien. 20.20 Bajka dla dor. 20.30 Eneida — film wł. odc. II. 21.30 Leningr. balet na lodzie. 22.15 Sport.

Poniedziałek 17.II. 12.45 Tech. Rol. Wskaz. met. 13.25 Mat. 15.50 Nurt — Nauki polit. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dzien. 16.40 Dla dzieci. 17.30 Echo stad. 17.55 Warsz. persp. 18.10 Szilai Balwai — cygański zespół. 18.25 Kr. Warsz. i Maz. 18.45 Szare na złote. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.20 Teatr TV: J. Grzymkowski i R. Filipski „Rówieśnicy". 21.30 Publ. międzyn. 22.00 Dzien.

Wtorek 18.II. 6.30 Tech. Rol. Wskaz. met. 7.00 Mat. 10.00 Eneida — film ser. wł. odc. II. 11.05 Rodzina Thibault, film ser. fr. 13.45 Tech. Rol. Mat. 14.30 Hod. zwierz. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dzien. 16.40 Legendy z Wiśl. brzegu. 17.10 Tajemnice błonkoskrzydłych — film dok. jap. 17.45 Ferie z pomysłem. 18.25 Kr. Warsz. i Maz. 18.45 Eureka. 19.15 Przyp., radz. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.20 Rodzina Thibault — film ser. fr. odc. I. 21.50 Interstud. 22.30 Dzien. 22.45 Sport.

Środa 19.II. 6.30 Tech. Rol. Mat. 7.00 Hod. zwierz. 7.30 Główna ulica — film fab. hiszp. 9.05 Dla szkół: (kl. VI) Fiz. Śladami Archimed. 10.00 (kl. V) Hist. Złoty wiek Rzymu. 11.05 (kl. VII) Maria Skłodowska-Curie.; (kl. VIII) Chem. Pożyteczne związki wapnia. 12.45 Tech. Rol. J. pol. 13.25 Mat. 14.40 Polit. Kurs przyg. Fiz. 15.50 Nurt — Naucz. poczt. mat. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dzien. 16.40 Dla mł. widz. 17.20 Los. Mał. Lot. 17.30 Teatr w domu — film jug. 18.00 Gobeliny spod strzechy — pr. publ. 18.20 Kr. Warsz. i Maz. 18.40 Godzina Orfeusza. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.20 Główna ulica — film fab. hiszp. 22.00 Sport. 22.10 Sylwetki X Muzy — M. Kalenik. 22.35 Dzien.

Czwartek 20.II. 6.30 Tech. Rol. J. pol. 7.00 Mat. 9.00 Anonim w sprawie królewny — film fab. CSRS. 11.05 Dla szkół: (kl. III) J. pol. Wł. Majakowski. 13.40 Tech. Rol. Fiz. 14.15 Upr. rośl. 14.50 Dla szkół: Mat. w szk. 16.25 Pr. dnia 16.30 Dzien. 16.40 Ekran z bratkiem. 17.40 Z siedmiu anten — pr. publ. 18.10 Kr. Warsz. i Maz. 18.30 Hinduska baśń — pr. balet. jug. 19.05 Przyp., radz. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.20 Anonim w sprawie królewny — film fab. CSRS. 21.50 Dzien. 22.00 Sport. 22.15 Czworobok — pr. publ. kult.

Piątek 21.II. 6.30 Tech. Rol. Fiz. 7.00 Upr. rośl. 8.00 Nazywali go Kreseczka — film fab. bułg. 9.00 Dla szkół: (kl. V) Geogr. Wulkany. 10.00 (kl. VI) Od Sandomierza do Opoczna. 11.05 (kl. I—III lic.) Wych. tech. Łączność przewodowa. 12.00 (kl. VIII) Wych. ob. Szkoła na dziś i na jutro. 12.35 Tech. Rol. J. pol. 13.10 Mat. 13.45 Polit. Kurs przyg. Mat. 14.55 Nurt — Ped. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dzien. 16.40 Pora na Telestora. 17.15 Prawda w oczy. 17.40 Dla mł. 18.00 Poradnia Mł. 18.20 Kr. Warsz. i Maz. 18.40 Eliksir życia. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.20 Teatr TV: J. Abramow „Bajadera". 21.10 Panorama. 21.50 Sport. 22.00 Publ. międzyn. 22.25 Złota Tarka 75. 22.50 Dzien.

Sobota 22.II. 6.30 Tech. Rol. J. pol. 7.00 Mat. 7.35 Chem. 8.10 Mech. rol. 8.45 Red. Szk. zap. 9.00 Dla dzieci. [illegible] układ wydalniczy. 9.30 Pr. dnia. 9.35 Inf. Wyd. 9.55 Śmiałość — film fab. radz. 11.30 Ballady F. Chopina. 11.50 Ambasador kultury polskiej — film dok. 12.40 Z kamerą przez świat. 13.05 X Y Z — cz. II. 13.45 Klub Sześciu Kont. 14.30 Gra Kapela F. Dzierżanowskiego. 15.05 Pegaz. 15.55 Sobótka. 16.30 Studio 2. 19.20 Dobr. 19.30 Monitor. 20.45 Studio 2.

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

Piątek 14.II — 9.00 Koncert pios. radz. 13.35 Film fab. 17.20 Film fab. 19.30 Pr. rozr. 20.25 Sala tańców.

Sobota 15.II — 12.00 Film fab. 17.15 Sport. 17.25 Filmy anim. dla dor. 18.05 Teatr miniatur. 19.30 Panorama film. 21.00 Sport.

Niedziela 16.II — 11.30 Film fab. 12.45 Koncert. 13.50 Koncert życzeń. 14.20 Sport. 14.30 Śpiewa K. Izotowa. 15.00 Panorama międzynar. 15.30 Filmy anim. 16.15 Klub. podróż. 17.30 Wieczór autorski O. Felcmana.

КІНО

Białowieża Wódz Prusów — radz. 18—19. Nie oszukuj kochanie — NRD 20—21. Taśmy prawdy — USA 22—23.
Czeremcha Śledztwo skończone, proszę zapomnieć — wł. 18—19. Monolog — radz. 22—23.
Czyże Żółtodziób — radz. Doktor Popaul — fr. 19—23.
Dubicze Cerkiewne Wilk morski — rum. Zemsta wilka morskiego — rum. 19—23.
Gródek Czwarta pani Anderson — hisz. 22—23.
Kleszczele Ballada o Cablu u Hugue'u — USA 18—19. Trzy orzeszki dla Kopciuszka — NRD 20—21. Wybacz i żegnaj — radz. 22—23.
Michałowo Świadek koronny — wł. 18—19. Był sobie glina — fr. 20—21. Jedynym wyjściem jest śmierć — kanad. 22—23.
Mielnik Miłość straceńców — jap. 19. Semurg ptak szczęścia — radz. 22—23.
Milejczyce Horyzont — węg. 18—19. Dziewczyna inna niż wszystkie — 20—21. Pułapka w delcie Dunaju — rum. 22—23.
Narew Włoch szuka żony — wł. Wraki — pol. 19—23.
Narewka Rodeo — USA. Doktor Popaul — fr. 19—23.
Nurzec Queimada — wł. 18—19. Jadą goście, jadą — pol. 20—21. Anatomia miłości — pol. 22—23.
Orla Wdowa Coudero — fr. Zwyczajny faszyzm — radz. 19—23
Rajsk Podróże z Jakubem — węg. Tygrysiątko — radz. 19—23.
Suchowola Rajdowa sympatia — czes. 150 na godzinę — pol. 19—23.

B.Z.Graf. zam. 624 P-1



СУВЯЗІ ЯНКА КРАСІЦКАГА З БЕЛАРУСКАЙ КУЛЬТУРАЙ

У варшаўскім выдавецтве „Іскры“ выйшла ў свет кніжка Крыстыны Канецкай **„Янэк Красіцкі“**. Гэта першая манаграфія пра стваральніка **Саюза барацьбы маладых**, арганізацыі, якая ў акупацыйную ноч з'явілася вернай паслядоўніцай колішняга Камуністычнага саюза моладзі ў Польшчы.

Загінуў ён, калі было яму ўсяго дваццаць чатыры гады.

Красіцкія паходзілі з Галіччыны. Яны досыць часта пераязджалі з горада ў горад у пошуках лепшых умоў жыцця. У 1925 годзе — апынуліся ў Глыбокім на Заходняй Беларусі, дзе Янэк пайшоў у першы клас пачатковай школы. Неўзабаве бацька атрымаў пасаду сакратара ў Павятовай радзе Павятовага аддзела ў Паставах, дзе прабылі некалькі гадоў. Гімназію канчаў малады Красіцкі ў Свянцянах. Ён пазнаў беларускую мову, ахвотна дэкламаваў беларускія вершы і спяваў беларускія песні.

У 1936 годзе гімназіст Красіцкі звязваецца з Дзесятнікам, членам Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі. У Дзесятніка бачыўся ён з Хведарам Маркавым, аб якім, вядома, не ведаў, што той з'яўляецца сакратаром падпольнага райкома КПЗБ у Свянцянах. (Аб сувязях з Янкам Красіцкім пісалі Дзесятнік, Мачэнас і Каросас у віленскім польскамоўным **„Чырвоным штандары“** ад 1972 года).

Янэк Красіцкі выконваў заданні Дзесятніка па прапагандзе нелегальнай літаратуры. У ноч на таргові дзень вывесіў чырвоны сцяг на тэлеграфным слупе... Паліцыя пачала сачыць за вёрткім выпускніком гімназіі. Улетку 1937 года Красіцкі з сябрам Лёвам Кабарскім хаваюцца ў вёсцы Бярозаўка, дзе патаемна слухаюць радыёперадачы з Мінска ды дыскутуюць. Паліцыя арыштавала іх, калі знаходзіліся яны на возеры. Адзінае, у чым яна магла абвінаваціць яго, гэта знойдзеная ў час рэвізіі выпіска з Мальро аб тым, што *„...ва ўсім свеце ў паліцыі служаць найгоршыя падонкі“*.

Увосень 1937 года Красіцкія перабраліся ў Лунінец, а неўзабаве — у Драгічын за Пінскам, дзе бацька атрымаў пасаду (пасля рэдукцыі ў Свянцянах). Янэк ад кастрычніка стаў студэнтам права Варшаўскага універсітэта. Эдмунд Заджынскі, яго сябра па станцыі ля вул. Львоўскай 8, так піша ў сваіх успамінах аб Янку Красіцкім: *„Надта ж любіў дэкламаваць беларускія вершы, асабліва захапляўся Максімам Танкам, Янкам Купалам“*, стар. 78. Можна здагадвацца, што з беларускай літаратурай пазнаёміўся ён дзякуючы сваёй актыўнай дзейнасці ў КПЗБ, а таксама — сувязям з прагрэсіўнай, віленскай інтэлігенцыяй...

Янэк Красіцкі ведаў Беласток. У часы фашысцкай акупацыі ён не раз спыняўся ў нашым горадзе. Увосень 1939 года — пераходзіў нямецка-савецкую граніцу, ездзіў у Варшаву. У Беластоку спыняўся ён на кватэры Яшчукоў ля вуліцы Сіняй 5.

З увагі на тое, што Янэк Красіцкі ведаў беларускую спецыфіку, валодаў беларускай мовай і меў сувязь з беларускімі партызанамі, якія дапамагалі пастаўкамі ўзбраення Народнай гвардыі ў Польшчы, даручана яму арганізоўваць тайны пераезд у Варшаву Балеслава Берута, які знаходзіўся ў Мінску.

Прабраўшыся ў Беласток недзе ў сярэдзіне ліпеня 1943 года, Янэк Красіцкі ўстанавіў сувязь з беларускімі партызанамі і ў іх суправаджэнні на працягу тыдня вандраваў праз дрымучыя лясы ў напрамку Мінска. Аперацыя працягнулася каля двух тыдняў: Балеслаў Берут і Янэк Красіцкі з'явіліся ў Варшаве ў апошніх днях ліпеня.

Радасна ўсведамляць сабе, што светлая постаць героя польскай моладзі мае так непасрэднае дачыненне да беларускай культуры ды Беларусі наогул.

Сакрат Яновіч

М. ТАНК У „КАРУЗЭЛІ“

Лодзінскі сатырычны часопіс **„Карузэля“** у другім нумары з гэтага года змясціў падборку васьмі гумарыстычных вершаў **М. Танка** ў перакладах Я. Гушчы, М. Ю. Канановіча, І. Сікірыцкага і Т. Хрусцялеўскага. Падборку „Паўбайка і іншыя вершы“ падрыхтаваў І. Сікірыцкі, ілюстраваў Ібіс-Гратковскі.

Ва ўступным нарысе чытаем: *„Творчасць Максіма Танка, выдатнага беларускага паэта, вядома польскаму чытачу па шматлікіх перакладах, публікаваных у нашых літаратурных часопісах. Непамерна багатая творчая асабовасць паэта і дасканалы варштат дазваляюць яму з аднолькавай свабодай перадаваць свет чыста лірычных перажыванняў, а таксама густа і, як правіла, трапна ўзбагачаць верш элементамі тонкай іроніі і цёплага, дабрадушнага гумару“*. (мг)

„Беларуская песня-75“

26 студзеня ў Мілейчыцах Сямяціцкага павету адбыўся павятовы песенны конкурс пад назвай „Беларуская песня — 75“. На ім добра зарэкамендавалі сябе Марыя і Вера Манцюк у дуэце, Ірэна Самасюк і Галена Паўлючук з Рагачоў, Ніна і Яўгенія Вішанка з Мікулічаў у квартэце.

Не абыйшлося аднак без пэўных недахопаў. У конкурсе прымала ўдзел малая колькасць спевакоў. Не пачулі мы новых песень — спяваліся песні ўжо „пацёртыя“ на папярэдніх конкурсах. Напрыклад, „Колькі ў небе зор“, „Што за месяц, што за ясны“, „Чорныя вочкі“, „Шумяць вербы“ або „Сядзіць дзяўчына над быстраю вадою“, „Не пытай, чаго маю заплаканыя вочы“ і іншыя, хаця песні ў выкананні Марысі і Веры Манцюк могуць спадабацца нават пераборлівым любіцелям музыкі. І яшчэ адна заўвага. На цэнтральным конкурсе, 16 лютага, хацелася б убачыць выканаўцаў песень у вышываных нацыянальных блузках, фартушках, касцюмах. Бо, як вядома, не часта даводзіцца нам сустракацца ў штодзённым жыцці з народнымі традыцыямі. (пя)



Квартэт: Ірэна Самасюк, Галена Паўлючук, Ніна і Яўгенія **Вішанка.**



Марыся і Вера Манцюк з Мікулічаў.

Фота **Я. Цялушэцкага**

(Працяг са стар. 1)

цін. Таму ў вёсцы насельніцтва польска-беларускае, мешанае. Прозвішчы: **Антоняк, Гаврысь, Гнат, Здуняк, Калодка, Класоўскі, Мармоль, Сахарчук, Сядуняк, Тараруй, Ядлоўскі.**

Слабая пясчаная зямля ды багністы луг, што зваўся **„Болото“**, калісьці не маглі пракарміць анусінцаў. І яны, каб здабыць дзе-які грош, круціліся ў мястэчку і на станцыі Сямяцічы, хадзілі на **сплаў** па Бугу (гналі „пасы“ з Брэсця ў Малкіню), **рыбачылі.** І цяпер яшчэ ў Анусіне шмат ахвотных у вольную хвіліну пасядзець з вудачкай над бужанскімі тонямі.

Але далёка не ўсе дні ў двухсоттадовай гісторыі Анусіна сыходзілі пад мірным небам.

У канцы верасня 1939 года па шашы Драгічын-Адамава немцы ў **танкетцы** гналіся за двума польскімі **коннікамі-уланамі**, што, відаць, адбіліся ад сваёй часці і падаваліся недзе на ўсход. З коней платамі падала пена, але яны ўсімі сіламі намагаліся вынесці сваіх гаспадароў са смяротнай небяспекі. Ды вось танкетка ўзляцела на ўзгорак, глуха затарахцеў яе кулямёт і коні, ужо без ездакоў, саскочылі з шашы на абочыну. Верныя жывёлы вярнуліся да сваіх гаспадароў. Сталі над целамі, панурыўшы галовы, да таго часу, пакуль анусінцы не пахавалі ўланаў. Жанчыны плакалі. Гэта былі першыя ахвяры і першыя слёзы другой сусветнай вайны. І далёка не апошнія.

У чэрвені 1941 года, калі фашысцкая Германія напала на Савецкі Саюз, Анусін быў сведкам **гераічнай абароны савецкіх пагранічнікаў.** Спачатку савецкія воіны спрабавалі затрымаць фашыстаў, што пад дымнай завесай фарсіравалі Буг, потым занялі кругавую абарону ў тых абаронных умацаваннях, якія савецкія інжынерныя часці тут яшчэ толькі што ўзводзілі. Стойка бараніўся **дзот** каля Анусіна. У ім знаходзіліся не толькі салдаты і афіцэры, але дзве жанчыны з малымі дзецьмі — сем'і савецкіх афіцэраў. Дзот цэльным агнём абстрэльваў шашу, знішчаў нямецкіх салдат і тэхніку. Фашысты спрабавалі знішчыць яго артылерыйскім агнём, прымянілі нават авіяцыю. Але сцены дзота вытрымалі, а воіны не падаваліся, хоць вайна ішла ўжо цэлы тыдзень, і лінія фронту была за Мінскам. І немцы рашылі вытруціць газам гераічных абаронцаў. Нямецкія лазутчыкі засыпалі смерцяносны парашок у вентыляцыйныя адтуліны дзота. Людзі пачалі задыхацца. Першымі страцілі прытомнасць дзеці.



Паша Сулейкіна, як потым сама ўспамінала, спрабавала іх ратаваць, а калі яны не падавалі ніякіх знакаў жыцця, папрасіла, каб ёй адчынілі цяжкія браніраваныя дзверы. Яна вынесла бездыханныя целы трохгадовай Іны і двухтыднёвага Аляксандра. Стала капаць ім магілку. Але на свежым паветры дзяўчынка зараз жа ачнулася. Зноў пачаўся нямецкі абстрэл, яму зрэдку адказвалі абаронцы. П. Сулейкіна, не трацячы надзеі на выратаванне сына, адпаўзла ў жыта. Праз якую гадзіну шчочкі ў немаўляка паружавелі, ён заварушыўся. Маці рашыла вярнуцца ў дзот да мужа. Стукала ў дзверы, крычала ў амбразуры, але ніхто не адгукнуўся. Там ужо не было жывых...

Ноччу П. Сулейкіна дабралася з дзецьмі да хутара, дзе жылі **Калодкі.** Гаспадары, як маглі, заапекаваліся імі. Праз некалькі месяцаў іх узялі на перахаванне сяляне з **Бацікаў.** Пацягнуліся цяжкія гады акупацыі...

Вайна пакінула трагічны след у Анусіне. Загінула каля 30 яго жыхароў, больш за палавіну вёскі згарэла. Але людзі тут працавітыя і настойлівыя. Адбудаваліся. Вось хоць бы **Яўгеній Класоўскі.** Дзевятнаццацігадовым юнаком ён быў прызваны ў кастрычніку 1940 года ў Чырвоную Армію. Удзельнічаў у баях пры абароне **Ленінграда,** быў цяжка ранены. Пасля выхаду са шпіталя служыў у дапаможнай воінскай часці ў **Архангельску.** Затым ужо ў Войску Польскім прайшоў ваенны шлях ад **Беластока** да **Дрэздэна.** Быў удзельнікам кровапралітных баёў за **Будзішын.** Узнагароджаны медалямі. Вярнуўся з арміі ў снежні 1945 года і адразу ўзяўся за гаспадарку.

З году ў год у вёсцы паяўлялася нешта новае: **школа, электрычнасць, крама, злеўня, прыстанак ПКС-у, тэлефон.** Пачалі расці новыя сучасныя мураваныя дамы, клуні, хлявы, прыбывала сельскагаспадарчых машын. Моладзь рушыла ў сярэднія і вышэйшыя школы. Пры належным доглядзе меліяраванае **„Балота“** стала дасканалай сенажаццю і пашай; на палях ураджаі падвоіліся. Найлепшымі гаспадарамі тут лічацца **У. Трахімюк і Я. Класоўскі.** Яны гадуюць шмат быдла.

І вось некалькі год таму назад у Анусіне адбылася памятная падзея. У вёску прыехала з Віцебска **Пелагея Яфрэмаўна Сулейкіна** са сваімі дзяцьмі: замужняй **Інай** і трыццацігадовым **Аляксандрам.** Пелагея Яфрэмаўна і анусінскія жанчыны зноў плакалі на ўспамін аб перажытым і ад радасці сустрэчы, а Аляксандр цэлымі днямі хадзіў ад дзота да дзота, разгартаў кавалкі бетону і груз, быццам шукаў бацькаўскага следу...

Мікалай Гайдук

Фота аўтара



Мойчан М. А. Мінск, „Заводскі раён“, лінагравюра.

(Працяг са стар. 1)

Маладым у нас дарога...

— Молодым у нас везде дорога, старикам всегда у нас почёт, — гаворыць старэйшы з Галёнкаў, а я гадаю ў думках, як яны, гэтыя маладыя, зыйшліся з сабою, як пажаніліся? Чаму Валя не ўцякла ў горад, калі ў яе зусім не вясковая прафесія. Паходзіць яна з суседняй вёскі Асоўка. Пасля тэхнікума асталася дома. Год часу працавала на бацькоўскай гаспадарцы.

— Я люблю працу ў вёсцы, — гаворыць яна. З Мікалаем пазнаёміліся ў час супольных гульняў. Ён таксама рашыў звязаць свой лёс і сваю будучыню з бацькоўскай гаспадаркай. Іх сямейнае гняздо, бацькаўская хата Галёнкаў, размалявана, як каробка на цукеркі. Найбольш тут кветак — сапраўдных і намаляваных. Ці жыццё іх будзе падобнае да гэтых кветак? Жадаем ім гэтага.

Віктар Рудчык

(Працяг са стар. 1)

Культура ў гміне

асабліва ў гонар XXX гадавіны Народнай Польшчы. Калі ў Орлі адбывалася бельская павятовая алімпіяда сельскагаспадарчых ведаў, дык пры нагодзе была арганізавана добра падрыхтаваная выстаўка дасягненняў сельскай гаспадаркі ў гміне, багата экспанаваліся сельскагаспадарчыя кнігі і часопісы, мясцовыя самадзейныя мастацкія калектывы выступілі з добрым канцэртам. І хоць прадстаўнік Арлянскай гміны **Юры Федаровіч** заняў на алімпіядзе ўсяго толькі пятае месца, аднак арлянцы выйшлі з мерапрыемства з прыхільным уражаннем, а моладзь — заахвочаная да лепшага гаспадарання і паглыблення сваіх ведаў.

КУЛЬТУРА НЕ ТОЛЬКІ ДЛЯ МОЛАДЗІ

Вось іменна. І з гэтай думкай летам мінулага года быў праведзен у Орлі з удзелам Беларускага грамадска-культурнага таварыства многалюдны фэстын-сустрэча ветэранаў дабраахвотных проціпажарных камандаў з Бельскага, Гайнаўскага і Сямяціцкага паветаў. На фэстыне выступіў беластоцкі віцэ-ваявода **З. Світай.** Надзвычай цёплай атмасферай урачыстасці, яе багатай праграмай былі ўшанаваны людзі, якія дабраахвотна многія гады свайго жыцця служылі для дабра грамадства, ахоўвалі маёмасць кожнага ад агню, а калі здарылася няшчасце, першыя спяшаліся на ратунак. Такая ўрачыстасць — найлепшы спосаб заахвоціць маладых людзей да ўдзелу ў дабраахвотных проціпажарных камандах. Або хвалюючы „Дзень сеньёра“, што арганізаваў гмінны цэнтр культуры супольна з арлянскай школай. На ўрачыстасць прыйшло каля 30 самых старых жыхароў Орлі і навакольных сёлаў. Пасля сардэчнай прамовы прадстаўніка гміннага ўпраўлення школьнікі перадалі сваім бабулькам і дзедкам пажаданні і ўласнаручна падрыхтаваныя віншавальныя адкрыткі. Быў канцэрт і прыём з тортамі, чаем і фруктовымі напіткамі. Як жа глыбока гуманітарнае гэта было мерапрыемства! Ці вечары для супружаскіх параў, якія пражылі разам 50 ці 25 год. На „залатым“ вяселлі ўдзельнічала 6 пар, а на „сярэбраным“ 17. І зноў, сустрэча з паслом у Сейм **Я. Война** з Орлі і мясцовымі гміннымі ўладамі, канцэрт самадзейнікаў, па-сямейнаму свойская бяседа пры чарцы віна і танцавальная вечарынка. Вось іменна ў такіх мерапрыемствах у найбольшай ступені выяўляецца сапраўдная культура.

МНОГА ЁСЦЬ, АЛЕ ТРЭБА ЯШЧЭ БОЛЕЙ

У Орлі разгарнуў крылы хор, у якім удзельнічае 25 чалавек і сяміасабовы інструментальна-вакальны калектыў. У школе паўстаў калектыў мандаліністаў. Захапляе сваімі выступленнямі арыгінальны фальклорны калектыў з Грэдалёў, які пад кіраўніцтвам **Вольгі Пракапюк** ставіць „Беларускую вечарынку“. Галубіць і дбае пра іх гміннае ўпраўленне: у мінулым годзе грэдалёўскаму калектыву набыло акардэон, а арлянскім — выгаспадарыла 97 тысяч злотых на інструменты і касцюмы. Няспынна разгортваецца ў гміне пабудова вясковых святліц. За кошт 550 тысяч злотых паўстала святліца ў Міклашах, пры гэтым жыхары вёскі ўнеслі 50 прац. укладу грамадскай працай. У Чэхах Забалотных жыхары набылі за 35 тысяч злотых дом, перавезлі яго і паставілі, гміна пасобіла 33 тысячы і паўстала ладная святліца. Для культурных патрэб намерваецца разбудоўваць ранейшую святліцу сельскагаспадарчы кааператыў у Крывой, а жыхары Малінік хочуць дабудаваць святліцу пры нядаўна ўзведзенай грамадскім чынам саліднай стражацкай рамізе, паўстануць і іншыя аб'екты. У гадах 1976-1980 плануецца пабудаваць за кошт 22 мільёнаў злотых гмінны дом культуры з вялікай глядзельнай залай на 300 месц, памяшканнямі для працы самадзейных калектываў, гурткоў зацікаўлення, бібліятэкай і чытальняй, кавярняй і г.д. Гэта будзе комплекс на 10 тысяч кубічных метраў і з паверхняй забудовы ў 830 квадратных метраў. Таму калектывамі з Орлі і Грэдалёў тут не абыдзешся. У гміне патрэбны больш шырокі самадзейны мастацкі рух з выкарыстаннем вельмі багатага ў гэтых ваколіцах беларускага фальклору. І праўда, казачна маляўнічыя звычаі і песні народных хрысцін і вяселля, калядак і шчадровак, веснавых „огулек“, дажынак і іншых мясцовых абрадаў павінны стаць базай і матэрыялам для стварэння самадзейных калектываў у Крывой, Крывяцічах, Міклашах і іншых вёсках. А як гэта робіцца, за прыкладам не трэба далёка хадзіць — найлепшыя ўзорам з'яўляюцца Грэдалі. І трэба спадзявацца, што гэта пад сілу актыўным і амбітным жыхарам Арлянскай гміны і яе дзеячам на ніве культуры.

Мікалай Гайдук

Вясковы ўмелец

Пятра Ігнацюка, цяпер 79-гадовага жыхара Новага Ляўкова (Гайнаўскі павет) памятаю яшчэ з тых часоў, калі разам пасвілі кароў на плянтаўскіх надрэчных пасбішчах і ў лесе, які таксама завуць Плянтай. Гэта дабрадушны і вельмі працавіты чалавек. Пасвячы кароў, ён за дзень сплцае два або тры кошыкі, або адну-дзве карзінкі, звяжа сама менш дзесяць бярозавых венікаў. Ён умее як рэдка хто падабраць патрэбныя каблукі і рабрынкі на новы кошык з гнуткага ядлоўца, лепшы сасновы карэньчык ці жмут вітак ракіты і лазы для таго, каб аплясці гэтыя рабрыны і каблукі. Цудоўныя атрымліваюцца ў яго кашы! Прыгожыя, роўна сплеценыя, кшталтныя, з белага пахучага жывіцай карэння або з рознаколернай ракіты. З такім кашом вялікая радасць ісці за ягадамі або ў грыбы.

Вясковы ўмелец не толькі мае, як кажуць, смякалку да пляцення кашоў, каробак і карзінак. Свайго часу плёў ён таксама модныя раней і незаступімыя кельні, якія ўкладаліся на возе, каб не спадала з яго сена або іншыя пакладзеныя рэчы, а таксама калыскі для малышоў і якімі можна было з поспехам лавіць рыбу ў невялічкай рачулцы Баброўцы.

У Пятра Ігнацюка „залатыя рукі“. Часамі цакідаў ён пляценне, і браўся за струганне. Тады выходзілі цудоўныя ёмкія цэбры, бочкі, бойкі (збівалася ў іх масла са смятаны), балеі і капанькі. Пакупнікоў на гэты колішні незамяніимы посуд, было і ёсць хоць адбаўляй. Пятро Ігнацюк і цяпер, нягледзячы на свае гады, не адмовіць родзічу або аднавяскоўцу і ахвотна спляце кошык, карзінку, выстружа капаньку, у якіх яшчэ і цяпер вясковыя гаспадыні расчыняюць а затым замешваюць цеста на пірагі і булкі.

Тэкст і фота

Я. Цялушэцкага



ЧЫТАЧЫ ПЫТАЮЦЬ

Колькі версій чуў і чытаў ужо аб загадкавай правай руцэ Гітлера — суперзлачынцы Бормане. Якая праўдзівая?

Яўген Арлоўскі
Беласток

„Загадка“ Бормана

Ці жывы Марцін Борман, адзін з галоўных ваенных злачынцаў, правая рука Гітлера, яго даверaная асоба і намеснік па нацысцкай партыі? Доўгі час гэта было загадкай, якая з'явілася на свет у канцы красавіка 1945 года, у дні агоніі гітлераўскай імперыі. Сутнасць яе зводзіцца да таго, ці ўдалося Борману пазбегнуць справядлівай адплаты, вырваўшыся з палаючага Берліна, або ён загінуў, а можа па прыкладу Гітлера скончыў жыццё самагубствам?

Адразу ж пасля вайны з'явілася версія, згодна з якой „нацы № 2“ уцёк з Берліна, а затым на падводнай лодцы перасек Атлантычны акіян і скрыўся недзе ў Паўднёвай Амерыцы.

Бормана доўгі час шукалі ў Бразіліі, Парагваі, Чылі, Калумбіі, Аргенціне.

У сувязі з гэтым франкфурцкі суд у ліпені 1961 года выдаў ордэр на арышт нацысцкага ваеннага злачынцы. Генеральны пракурор зямлі Гесен, які вёў афіцыйную справу па пошуку „прапаўшага без вестак“ Бормана, аб'явіў, што будзе выдадзена ўзнагароджанне ў размеры 10 тысяч марак за прадстаўленне звестак, якія прывядуць „да ўстанаўлення яго асобы, месцазнаходжання і выдачы“.

Аднак гэта версія праз некалькі гадоў была адхілена, на гэты раз афіцыйна. У красавіку 1973 года генеральная пракуратура Франкфурта-на-Майне аб'явіла Бормана мёртвым і паведаміла аб спыненні яго пошукаў. Рашэнне пракуратуры грунтавалася на паказаннях сведкаў, якія сцвярджалі, што Борман скончыў жыццё самагубствам ноччу 2 мая 1945 года ў Берліне на Інвалідэнштрасэ.

Шматлікія раскопкі, якія праводзіліся ў 1965 годзе на месцы, указаным сведкамі, спачатку не далі вынікаў. У снежні 1972 года яны аднавіліся, і за 14 метраў ад месца, дзе паводле паказанняў сведкаў ляжаў труп Бормана, удалося знайсці два шкілеты. Паводле даных экспертызы, якая даследавала адзін з чарапоў, удалося ўстанавіць, што гэта чэрап Бормана.

Для пацвярджэння афіцыйнай версіі смерці Бормана, адыак, неабходна было правесці дакладнае і скрупулёзнае навуковае даследаванне, якое і правёў Рэйдар Согнес, прафесар анатоміі і біялогіі Каліфарнійскага універсітэта ў ЗША.

Такім чынам, мяркуючы па выніках даследавання Р. Согнеса, „загадку Бормана“ можна лічыць разгаданай. Ноччу на 2 мая 1945 года на Інвалідэнштрасэ, прыкладна за 500 метраў ад моста Зандкруг, баючыся адплаты за зробленыя злачынствы, фашысцкі кат Марцін Борман скончыў з сабой.

Беларуская літаратура

Аляксандар Баршчэўскі

Нашаніўская пара

МАКСІМ БАГДАНОВІЧ — ЧАСТКА XXXVIII

Літаратурная крытыка. Сёння разглянем тыя навукова-папулярныя артыкулы Багдановіча, што прысвечаны беларускай літаратуры XIX ст. Да публікацый такога тыпу перш за ўсё залічаем: „І. Неслухоўскі“, „За сто лет“, „Забытый шлях“, „Белорусское возрождение“, „Белорусы“. Праўда, у гэтых артыкулах Багдановіч разглядае розныя праблемы. Аднак беларускае літаратурнае адраджэнне XIX ст. займае ў іх трывалую пазіцыю. Працэс гэтага адраджэння Багдановіч звязвае з працэсам зараджэння беларускай нацыянальнай інтэлігенцыі. У артыкуле „За сто лет“, які першы раз быў апублікаваны ў зборы твораў Багдановіча, Мінск 1928 год, пісьменнік піша: „Адраджэнне беларускай пісьменнасці належыць да першых гадоў XIX сталецця, калі паміж нашай краёвай шляхты патроху пачала выраблiцца інтэлігенцыя. Гэтым іменем мы адзначаем свядомых людзей, нясушчых сваю свядомасць на карысць простага народу нават і процi ўласнага інтарэсу...“

Зацікаўленне лёсам народу, жыццём селяніна, яго нядоляй, зацікаўленне народнай душой Багдановіч звязвае з французскай рэвалюцыяй. Паводле крытыка, новыя тэндэнцыі ў Еўропе прывялі да адраджэння многіх падупаўшых нацыянальнасцей. Спецыфіка беларускага адраджэнчаскага працэсу, паводле Багдановіча, выяўлялася ў тым, што ў XIX ст. ішла барацьба за Беларусь паміж палякамі і рускімі. І адны і другія хацелі далучыць Беларусь да сваіх народаў. З часам, аднак, паяўляецца мясцовая інтэлігенцыя, прывязаная да ўсяго, што мае сувязь з Беларуссю. Багдановіч не без падстаў даказвае, што інтэлігенцыя гэтага тыпу прадстаўляе найчасцей прапольскія тэндэнцыі і, прызнаючы беларускай культуры, мове і літаратуры рысы самабытнасці, марыла аб большай або меншай ступені зліцця Беларусі з Польшчай: „...Праўда, гэтыя вучоныя, як і ўся тагачасная польская інтэлігенцыя, лічылі Беларусь польскім краем, дый думалі, што развіваючыся, беларусы мусяць прыстаць да польскай культуры, і рана ці позна, а сальюцца-такі з польскім народам; але ўсё ж такі яны, гаворачы аб нашым краі, так ці сяк, а памагалі выраблeнню пачаткаў нацыянальна-беларускага самапачуцця між краёвай інтэлігенцыяй, а также і лепшаму пазнанню беларускай мовы“.

Другую прычыну зацікаўлення беларускім народам бачыць Багдановіч у рамантызме, які, як вядома, прапагандаваў зацікаўленне ўсім, што звязана з народам і з яго творчасцю.

У артыкуле „Белорусское возрождение“, апублікаваным у 1915 г. ва „Украинской жизни“, 1915, № 1, 2, разглядаючы справу беларускага літаратурнага адраджэння XIX ст. Багдановіч уводзіць новыя элементы. Прычыну ўскоранай зацікаўленасці беларускімі справамі з боку мясцовай прапольскай інтэлігенцыі бачыць ён у русіфікатарскай палітыцы царскай імперыі: „Как известно, присоединение к Росии первоначально не произвело резких перемен в жизни белорусского народа. Нивелирование его, подгонка под общерусских ранжир отчётливо началась только с сороковых годов, когда было отменено действие Литовского статута, уничтожена уния, а вместе с тем воспрещена и проповедь по-белорусски, воспрещено (негласно) печатание белорусских книг, конфискованы ранеé отпечатанные и т.п. Вот эти события и проводят твёрдую разграничительную черту в истории белорусского народа, а не простой факт расширения географической карты России“.

У гэтым жа артыкуле Багдановіч дае цікавую ацэнку беларускай літаратуры паловы XIX ст. Яе драма заключаецца ў тым, што сяляне, для якіх літаратура была прызначана, абсалютна не ведалі яе, не ведалі таму, што былі непісьменнай масай і людзі адукаваныя сярод іх былі з'явай надзвычай рэдкай. „...Безграмотный народ этих произведений не мог знать, для интелигенции же они не были хлебом духовным, а лишь простым привеском к литературе польской или великорусской. Подчёркиваем это, так как подобное положение вещей продолжалось до самого последнего времени и наложило глубокую печать на всё прошлое белорусской литературы: горе её заключалось в том, что у неё не было ни читателей, ни писателей — были лишь любители белорусской словестности“.

Перамену гэтай некарыснай для беларускай літаратуры сітуацыі бачыць Багдановіч у 80-90-тых гадах XIX ст. Гэтай справай займаецца даследчык у артыкуле „Белорусы“, які быў першы раз апублікаваны ў часопісе „Национальные проблемы“, 1915 г., № 2. Багдановіч даказвае, што ў канцы XIX ст. да рэзкай перамены ў беларускай нацыянальнай свядомасці прывяла палітычная літаратура, якая „..обращалась уже не к любителям белорусской словесности, а к многомиллионному белорусскому народу и пробила дорогу белорусскому печатному слову в широкие народные массы. Спрос на всё, что помогало разобраться в происходивших событиях был в белорусской крестьянской среде необычно велик и напряжен“.

Адсюль быў ужо толькі адзін крок да сапраўднага беларускага культурна-літаратурнага адраджэння — да „Нашай нівы“.

НА СПАРТЫЎНАЙ НІВЕ

У БЕЛАСТОЦКІМ ПАВЕЦЕ...

...дзейнічае 96 гурткоў ЛЗС, якія згуртоўваюць 4372 члены, у тым ліку 817 дзяўчат. Найлепшых вынікаў у спорце дабіліся ЛЗС-аўцы ў гмінах Харошча, Дабжынева, Юхновец, Супрасль, Васількоў і Засцянкі. Тут, як рэдка яшчэ дзе, улады зацікаўлены развіццём вясковага спорту, разумеюць фінансавыя патрэбы ЛЗС-аўскіх гурткоў, будуюць спартыўныя пляцоўкі і аснашчаюць іх спартыўнымі прыладамі. Вось цяпер будуецца гмінны спартыўны цэнтр у Васількове.

Дзякуючы падтрымцы гмінных адміністрацыйных улад могуць пастаянна ўдасканальваць спартыўнае майстэрства спартсмены з Новага Александрова, Пянькоў, Студзянак і Дайлідаў Гурных. Цяпер у павеце пражывае значная колькасць таленавітых і ўжо вядомых удзельнікаў спаборніцтваў. Да такіх належаць перш за ўсё лёгкаатлеты Дануся Семянюк і Зэнан Панятоўскі. Дануся Семянюк заваявала на чэмпіянаце Польшчы чацвёртае месца ў бегу на 800 метраў. Яна бегае таксама на доўгіх дыстанцыях 1 500 і 3 000 метраў. Належыць да авангарда польскіх бегуноў. Член нацыянальнай дружыны.

... І НА САКОЛЬШЧЫНЕ...
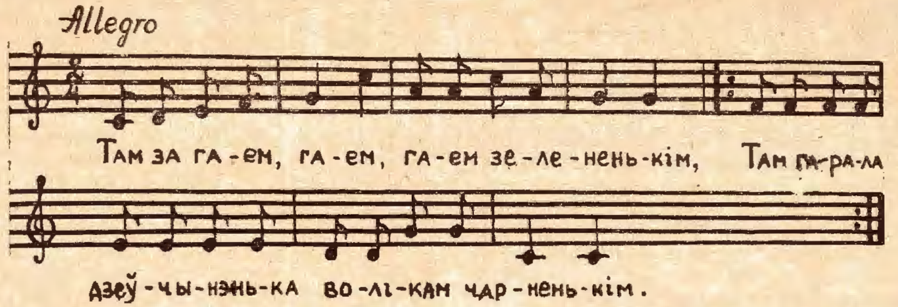
існуе 70 гурткоў ЛЗС з 1815 членамі. Значнымі поспехамі на спартыўнай ніве зарэкамендавалі сябе ЛЗС-аўцы з Крынак, Карыціна, Саколкі, Шудзялава і Крукоўшчыны. Нараджаецца тут добры спартыўны азарт. Вядучыя галіны спорту — лёгкая атлетыка, сяткоўка і ў апошні час стральба з лука. Вялікую падтрымку для развіцця спорту аказваюць прадпрыемствы і некаторыя кааператывы. Найлепш выглядае справа ў Крынках. Тут неўзабаве будзе закончана пабудова гміннага спартыўнага цэнтра. Такія цэнтры ўзнікнуць таксама ў Янаве і Шудзялаве.

Найлепшымі спартсменкамі ЛЗС, якія дабіліся даволі вялікіх поспехаў у павеце, з'яўляюцца Барбара Пуцілоўская і Барбара Стэльмашак. Другая з іх займаецца ў другім класе Засаднічай сельскагаспадарчай школы ў Саколцы.

Я. Цялушэцкі

ФАЛЬКЛОР

ЛЮБОЎНАЯ



Там за гаем, гаем, гаем зелененькім,
Там гарала дзеўчынэнька волікам чарненькім.
Там гарала дзеўчынэнька волікам чарненькім.
Гарала, гарала, тай не ўмее гукаці,
Тай паслала казачэнька на скрыпэчцы граці.
Тай паслала казачэнька на скрыпэчцы граці.
Казачэнько грае, очкамі маргае,
Чорт его бацька знае, чаго ён маргае.
Чорт его бацька знае, чаго ён маргае.
Чы на мае волы, а чы на каровы,
Чы на мое бело лічко, чы на чорны брові.
Чы на мое бело лічко, чы на чорны брові.
Ой, ні на коні, і ні на каровы,
А на мое бело лічко ды на чорны брові.
А на мое бело лічко ды на чорны брові.
Бо чорные брові вавек не зліняюць,
А сівые волы возьмуць паздыхаюць.
А сівые волы возьмуць паздыхаюць.

Ад Марфы Дзянісік, 1905 года нараджэння, вёска Гураны Сакольскага павету, запісаў 4 кастрычніка 1974 г. Мікалай Гайдук. Нотная транскрыпцыя з магнетафоннай стужкі Людмілы Панько.

СУПОЛКА

На скраі лесу ў Пачапку (Сакольскі павет) раскінуліся будынкі некалькіх гаспадароў. Каля іх спаткалі мы смуглага, сярэдняга росту чалавека Яўгена Врублеўскага, які ў гэты нядзеляшні паабедзенны час толькі закончыў нязвыклую работу. Тхор забраўся ў куратнік, задушыў 18 курэй і напіўся крыві, але ўрэшце спакусіў яго спецыяльна падрыхтаваны для яго ласунак, і ён папаў на пастку. І тут закончыў ён сваё крывапіўчае жыццё. А прыгожая з яго шкурка пайшла на выраб. На панадворку Врублеўскага пры хлявах бачылі мы прыгожую вялікую кабылу сакольскай расы, якая быццам разумее размову гаспадара і на яго голас ідзе да рук і паслухмяна нахіляе галаў, каб налажыць на яе вобрудзь.

І распачалася ў нас гутарка аб конях, якія столькі соцень гадоў былі асноўнай цягавой сілай, а на гаспадарцы асноўнай жывёльнай „персонай", а цяпер трактар з прычэпай падарваў конскі аўтарытэт, і значэнне конскага роду значна панізілася. Яўген Врублеўскі расказвае, што ён ужо 4 гады спецыялізуецца ў гадоўлі жарабцоў, а кабыла гэта з'яўляецца зарадоваю маткаю. Гадоўля жарабцоў вельмі паплатная. Прадаюць іх ва ўзросце 2,5 года.

У 1973 г. на конскай аўкцыі ў Моньках узяў за жарабца 43 тыс. зл., а ў мінулым годзе 57 тыс. зл. Цяпер у яго два жарабцы, аднаму 2 гады, а другому 1 год. За іх, кажа гаспадар, грошай будзе яшчэ больш, бо жарабцы сакольскай расы маюць сусветную славу, падаражэлі і прадаюцца за граніцу. За добрую гадоўлю жарабцоў атрымоўвае ён кожны год грашовую прэмію, а ў мінулым годзе быў яшчэ ўзнагароджаны Залатым медалем аб'яднання гадоўцаў коней.

Врублеўскі, пяцідзесяцігадовы чалавек, жыве адзін і сам апрацоўвае шмат зямлі і корміць 4 штукі быдла, статак свіней і курэй. 12 га ворнай зямлі аднаму чалавеку цяжка было б абрабіць. І тут дапамагае ў яго гаспадаранні машынная суполка з суседам — Віктарам Хомчыкам, у якога 14 га ворнай зямлі і 4 га сенакосу. Супольна яны маюць трактар з поўным камплектам сельскагаспадарчых машын, супольна згодна працуюць, адзін другому дапамагаюць і паспяваюць гэтымі машынамі абрабіць не толькі сваю зямлю, але і людзям дапамагчы.

Калектыў Врублеўскі-Хомчык не мае толькі малацілкі і выкарыстоўвае да малацьбы машыну з суседняга СКР-у. Абодва гэтыя гаспадары купляюць больш як 15 тон мінеральных угнаенняў у год, супольна іх прывозяць, супольна іх рассяваюць. У выніку гэтага маюць высокія ўраджаі. І так, у мінулым годзе атрымалі яны з 1 га па 40



Віктар Хомчык са сваёю жонкаю Галінаю.

цэнтнераў аўса, па больш як 30 цэнтнераў жыта, па 250 цэнтнераў бульбы і па 80 цэнтнераў сена. А калі ўзяць пад увагу тое, што зямля там у асноўным V-VI катэгорыі, дык можна смела сказаць, што ўраджаі ў іх больш як задавальняючыя.

Віктару Хомчыку жывецца шмат лягчэй, бо і сам ён і жонка яшчэ маладыя, ды бацькі жывуць і памагаюць. Васьмідзесяцігадовы Платон Хомчык корміць 6 кароў, 6 цялят і каня, а жонка даглядае 12 свіней, 50 курэй, 7 гусей і 13 індыкоў; матка затое і каля пліты дапаможа нявестцы, і яйкі пазбірае, бо куры неяк раскідаюць іх па траве і па саломе, і пры многіх іншых хатніх работах шмат дапамагае.

У Хомчыкаў пануе належны парадак у хлявах. Маюць яны вокны. Сцены пабелены вапнай, добрыя загарадзі, ды вада з калодзежа пры дапамозе гідранта даведзена да хлявоў.

Калі селяніну добра, дык і дзяржава карысць мае немалую.

Міхась Хмялеўскі
фота аўтара



Яўген Врублеўскі пры зарадовай кабыле, імя якой Мармуля.

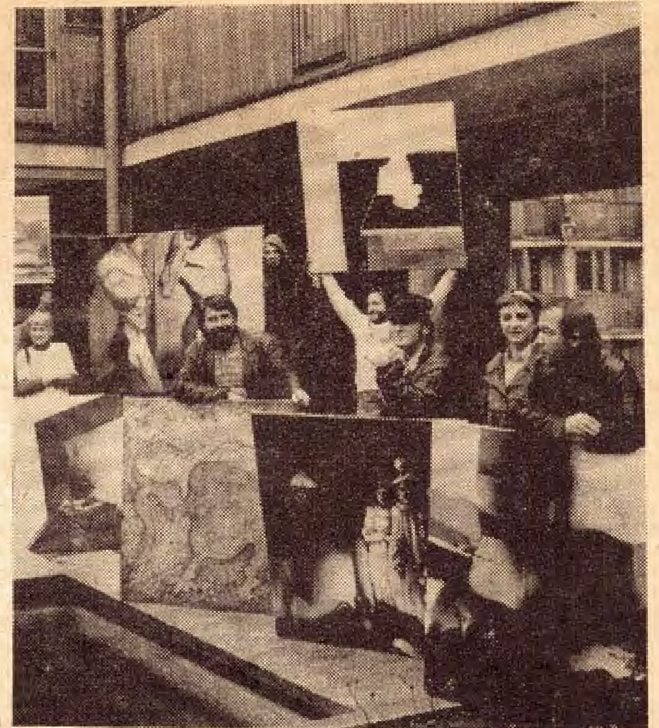
БЕЛАВЕЖСКАЯ ЛЕГЕНДА

Што можна расказаць на двух старонках машынапісу пра месяц працы 29 мастакоў, што ўжо дзесяты раз прыязджалі ў Белавежу з усяе Польшчы і іншых краін?.. Тым больш, што даць ацэнку мастацкаму пленеру справа не лёгкая.

Адно несумненна: белавежскі пленер заваяваў ранг добрага, сапраўднага пленеру, як магніт прыцягваючага да сябе людзей не толькі дзякуючы дасканалым умовам побыту і добрай арганізацыі, але і легендай Белавежы, якая натхняе, фасцынуе, запаляняе. Бадай, няма ў Польшчы другога такога пленеру, на якім пад уплывам аднаго толькі стымула — пушчы — вылілася б на палатно столькі разнастайных думак і рэфлексій, столькі мастацкіх форм і стыляў...

Белавежскія пленеры маюць ужо сваё ядро: частка мастакоў (найбольш беластоцкіх) прыязджае сюды сістэматычна. Для іх творчы год быў бы нямыслімы без пушчы. Вось ужо другі раз была на пленеры сімпатычная Ліра Іноэ з далёкай Японіі. Паходзіць яна з сям'і такійскіх мастакоў, у якой ужо некалькі пакаленняў пануе культ пэндзля. Прыязджае сюды, бо ў Белавежы — „dobdze", і малюе, паволі і старанна, свае містэрныя, выпрацаваныя карціны. Хаця не відаць у іх канкрэтнага пейзажу, то сплёты ліній, колераў, адценняў даюць падставы меркаваць, што Белавежская пушча засела глыбока ў сэрцы Ліры. Нават калі не малявала, яе рукі ніколі не былі бясчынныя: яны ўвесь час рабілі нейкія дзіўныя, нетутэйшыя птушачкі з алюмініевай фолії або з каляровай паперы. Пасля раздавала ўсім, паясняючы: „Prezent!"

Частым удзельнікам белавежскіх пленераў бывае Барбара Ёншэр з Варшавы. Яе белавежскія пейзажы здзіўляюць ашчаднасцю колераў, дасканалым іх супастаўленнем. Пейзажы падпісаны проста: Барбара Ёншэр, і ў іх уся яна. Найчасцей прадстаўляюць яны змярканне, надыход ночы. Няшмат, бадай, знойдзецца адважных, якія патрапілі б з двух адценняў шэрага колеру стварыць на палатне такую гаму эмоцый. Вось зямля і неба,



Удзельнікі X Белавежскага пленеру.

яны амаль зліваюцца, яшчэ неба крыху яснейшае, але, здаецца, яшчэ толькі момант, а ўжо праз хвіліну яно зліецца з зямлёю, і ўсё паглыне чорная ноч...

Вынікі дзесятага пленеру можна назваць сапраўды плённымі. Аж 17 карцін намалявала Марыя Анто з Варшавы, добрыя карціны ўдаліся нашаму рэдакцыйнаму калегу Стэфану Рыбі, хаця змог ён прыехаць у Белавежу ўсяго на дзесяць дзён. Ежы Лянгевіч з Беластока намаляваў аж 11 карцін, хаця можна было б мець да іх пэўныя засцярогі. Бо ўсе яны — гэта амаль адна карціна, толькі пададзеная ў іншых колерах. Амаль на кожнай з іх прысутнічае нейкае стварэнне накшталт зубра і падобны фон.

Калі мы ўжо пры беластаччанах, дык проста немагчыма не адзначыць белавежскія пейзажы Мікалая Валкавыцкага, які вылучаецца сярод іншых тэхнікай і цікавай маніпуляцыяй колерамі. Яго пейзажы, традыцыйныя па зместу і сучасныя па форме, думаю, зацікавяць кожнага.

Аглядаючы ў Беластоку выстаўку прац, створаных у часе нядаўняга Белавежскага пленеру, мне падумалася: ці, арганізоўваючы выстаўку прац, можна сказаць рэпрэзентацыйнага юбілейнага пленеру, не варта было б рабіць нейкую селекцыю?.. Бо нашто ж паказваць тое, што выглядае амаль, як дзіцячыя спробы (а былі, на жаль, і такія!) і, далібог, на выстаўцы прац моладзі ў ліцэях няраз можна ўбачыць шмат лепшыя працы.

Ада Чэчуга
фота Р. Сянько

Сэрдэчныя тайны

Дарагое „Сэрцайка!“

Мне 18 год. Нядаўна я паступіла на работу і мяне выслалі на месячны курс. Спачатку было мне тут сумна, нікога не ведала. Але неўзабаве пачаў мной цікавіцца адзін малады чалавек. Прыемна з ім было гутарыць, раілася я з ім у розных справах, быў мілы і сімпатычны і стаў ён мне вельмі блізкім і дарагім, як ніхто да гэтай пары. Пад канец курса я даведалася, што ён жанаты і мае дзіця. Убачыла гэта ў яго пашпарце. Не пярэчыў, але гаварыў, што не кахае жонку, што жыццё з ёй ніяк не ладзіцца, а такой, як я, дзяўчыны ніколі яшчэ не спаткаў, што мяне кахае і будзе пісаць ды наведваць. І так мы расталіся. Я з нецярплівасцю чакаю ад яго весткі. Ужо мінула два месяцы і нічога не чуваць. І я адважылася сама да яго напісаць, але адказу няма. Дома нічога не гавару. Моцна перажываю, але баюся сказаць бацькам. Я Мірка (так ён завецца) вельмі кахаю і не ўяўляю далейшага жыцця без яго. Калі надалей будзе маўчаць, дык думаю паехаць да яго. Толькі хацела б яшчэ ад цябе атрымаць параду, як мне паступіць.

Бася з Бельшчыны

Бася! Занадта паверыла ты Мірку, яго прыгожым і ветлівым словам. Мае ён жонку і дзіця, а табой займаўся, пакуль быў на курсе. Паехаў да жонкі, да дзіцяці — і кончыліся яго сувязі з табой. Доказам, што не былі яго словы праўдзівыя, з'яўляецца хоць бы і тое, што многа табе абяцаў, а калі паехаў, дык забыўся аб усім. Аб сям'і табе таксама не казаў, пакуль сама не даведалася. А калі ўжо паставіла ты яго перад фактам, дык гаварыў так, як яму было выгадна. І хоць табе і крыўдна і цяжка, але пастарайся як найхутчэй забыць Мірка. Не ўмешвайся ў сям'ю, дзе Мірэк патрэбны не толькі жонцы, як муж, але дзіцяці як бацька. Больш бывай у кампаніі, старайся не думаць аб Мірку. Ты яшчэ вельмі маладая і напэўна сабе адпаведнага хлопца знойдзеш.

„Сэрцайка“

Кансультацыя юрыста

ПЫТАННЕ: Маці засталася адна на гаспадарцы. Дачка яе выйшла замуж і жыве на гаспадарцы мужа. Сыны ў горадзе і сельскай гаспадаркай не займаюцца. Маці хацела б сялібу з будынкамі пакінуць дзецям, якія пражываюць у горадзе, а зямлю аддаць дзяржаве за пенсію. Ці можа яна гэта зрабіць, а калі можа, то як? Асабліва, ці можа яна гэта зрабіць завяшчаннем?

АДКАЗ: Уласнасць сельскай нерухомай маёмасці можа быць перанесена на іншую асобу, калі яна мае кваліфікацыі для вядзення сельскай гаспадаркі. Дакументам, які сцвярджае кваліфікацыі, з'яўляецца пасведчанне аб заканчэнні сельскагаспадарчай школы.

Сяліба з будынкамі з'яўляецца часткай сельскай гаспадаркі, таму дзеці, якія пражываюць у горадзе, не маглі б атрымаць яе ані на аснове ўмовы з маці, ані на аснове завяшчання. Частку гаспадаркі можна было б набыць, калі б яна магла складаць гаспадарку 8 га. Напрыклад, калі б гаспадарка мела 16 га, можна прадаць 8 га. Можна таксама набыць частку гаспадаркі, калі б у прадаўца засталося 8 га, а набыўца меў сваю зямлю (напрыклад, прадавец мае 12 га, а набыўца 6. Ён мог бы дакупіць 4 га).

Можна збыць цэлую гаспадарку асобе, якая мае сельскагаспадарчыя кваліфікацыі. Можна таксама прадаць гаспадарку, пакідаючы сабе сялібу з будынкамі. Сяліба не можа быць большай ад 0,5 га. У гэтым выпадку сяліба перастане быць сельскай гаспадаркай, і ўласнік можа яе прадаць асобам, якія не маюць сельскагаспадарчых кваліфікацый, або запісаць завяшчаннем.

Калі ж зямля перадаецца дзяржаве за пенсію, то ўласніку пакідаецца ў карыстанне сяліба з будынкамі. Пры гэтым ён застаецца толькі ўласнікам будынкаў, якія можа прадаць, але без зямлі. Зямля пасля яго смерці пераходзіць на дзяржаву на аснове закону. Таму, калі б уласнік склаў завяшчанне і распарадзіўся гэтай зямлёй, наследнікі не атрымалі б на яе ўласнасці.

Вер-не-вер

Чытачка А. Ц. з Беластока піша:
„Дарагая рэдакцыя!

Я заўважыла ў апошні час, што ў вашай газеце ў рубрыцы „Вер — не вер...“ паявіўся адказ чытачу, які пытаў у Астрона, што мог абазначаць сон, які яму прысніўся. Вырашыла звярнуцца да Астрона і я, бо мой сон мусіў нешта важнае абазначаць, толькі не ведаю: добрае ці дрэннае.

Я жыву ў Беластоку і працую на прадпрыемстве. Людзей у нас многа, і, зразумела, з усімі блізка знаёмым не будзеш. А вось прыснілася мне наша персанальная, з якой жа ніколі асабліва я не сябравала, а пры сустрэчы віталася толькі кіўком галавы. Была я быццам у яе хаце, у спальні. Але спальня гэтая была нейкая не сённяшняя: два велізарныя ложкі, накрытыя багатымі шаўковымі блакітнага колеру пакрываламі. Гэты шоўк дамінаваў над усім, і яго я запомніла найбольш выразна. Сон гэты прысніўся мне 10 студзеня“.

Дарагая чытачка! Ваш сон добры. Шоўк абазначае нейкую выгадную фінансавую аперацыю. Асоба, якая ў вашым сне была, г.зн. ваша персанальная, запэўніць Вам, калі не новую, лепш платную пасаду, дык прынамсі вышэйшую зарплату. Добра, што Вы запамяталі дзень, калі сон прысніўся. Сны, што сніліся ў гэты дзень, спраўджаюцца на працягу 30 дзён, хаця іх здзяйсненне праходзіць з немалымі клопатамі (нічога дзіўнага: напэўна ахвотных атрымаць аванс многа!)

АСТРОН

Этнаграфічнае акенца



Вёска Гарадняны Беластоцкага павет у. *Фота Я. Цялушэцкага.*

Куток практычных ведаў

ЯК ЦЯБЕ БАЧАЦЬ, ТАК ЦЯБЕ ПІШУЦЬ

Як малявацца





У апошні час дзяўчаты часта малююцца такім чынам, каб твар выглядаў як „у лялькі“. Сапраўды такі спосаб малявання модны, і моладзь першая яго падхапіла. Спачатку дзяўчаты выскубалі сабе бровы, якія сталі тоненькія, як адна лінія. Аднак, не толькі гэта аперацыя робіць твар модным.

Паводле сённяшніх правіл, вочы павінны быць круглыя. Дасягаюць гэтага, тушуючы не толькі верхнія, але і ніжнія расніцы. Каляровую памаду для вачэй кладуць на ўсю верхнюю павеку ад пачатку расніц да брывёў, надаючы ёй такую форму, як паказана на здымку. Сёння не прымяняюць да павекаў чорнага тушу.

Вусны маюць форму сэрца. Гэта сэрца на верхняй губе можна падкрэсліць алоўкам. Колер губной памады: жывая чэрвень з невялікім бляскам.

Шчокі пакрыты ружам, але не так, як рабілася гэта раней (ружам пакрывалася шчака аж да скроні), але зусім інакш: невялікую колькасць ружу кладуць на сярэдзіне шчакі, далікатна разводзячы яго аж да носа.

Пры ўсім гэтым неабходна памятаць: твар „як у лялькі“ выглядае прыгожа ў жанчын маладых, маючых час на дакладны макіяж. Дазвольце ж карыстацца новай модай нашым дочкам, а мы крыху ўрэгулюем нашы бровы, выкінем перламутравую памаду і заменім яе на крыху больш жывы колер (але не надта цёмны) і падбярэм сабе памаду да вачэй спакойнага колеру.

Сяброўка

САКРАТ ЯНОВІЧ

СЯРЭБРАНЫ ЯЗДОК

Пракрадаліся цераз дарогу, потым зноў...

Коўзаліся на ўтоптаных сцяжынках, што ад вёскі да вёскі; скакалі ў гушчы, за абочынамі. Дзядзька шкадаваў, што яна не ўмее пераскокваць з дрэва на дрэва. Тады напэўна загубілі б след за сабою, але і так някепска...

Глыбокай ноччу выбраліся яны з пушчы.

На ўскраіне — хата.

Ён паказаў:

— Гэта тут.

Зачыненая, пустая.

Стары нахіліўся пад вугал і дастаў адтуль досыць вялікі ключ, якім адамкнуў дзверы. У нос ударыў пах кажухоў і яшчэ чагосьці...

Сказаў ёй:

— Кладавіся на ложку, накрывайся кажухамі ды спі; адпачывай на здароўе, дзеўка. — Ён наблізіўся да акна і паставіў у ім венічак якогасьці зелля; прымасціў яго пасярэдзіне шыбы.

Сігнал, зразумела Грыгатовіч.

Пацвердзіў голас старога:

— Не чапай венічка ў акне. Я — дзеля знаку, разумееш, на які прыйдуць да цябе. Сама нікуды не выходзь і не паказвайся ў вакне, — памаўчаў. — Хлеб і вяндліна ў каморы.

Дадаў:

— Будзь ціха-ціха!

— Добра, — Марыя Грыгатовіч сказала голасам, якім гавораць да шанаванага бацькі.

— Ну, бывай, дзеўка. Да світання мне, разумееш, трэба вярнуцца дамоў, — ступіў да дзвярэй, каб пайсці.

— Шчаслівай дарогі вам!

— Дзякую, дзеўка.

Замкнуў хату.

Усяго некалькі разоў скрыпанулі крокі, як бы выпадкова, з-за няўважлівасці. Цішыня, што адусюль спазірала на Марылю, выдалася ёй несамавітым сном. Каб не спужацца, яна паглядзела здалёку ў пабялелую пляму акна: пайшоў снег.

„Якраз патрэбны снег. Якраз патрэбны!“ — думала.

Яе змарыў сон.

* ✻ *

Некалькі тыдняў назад Пронччык перажыў здзіўленне. У гэтым здзіўленні ягоным было шмат злосці на сябе за тое, што не адразу далася яму думка аб так простым ды бяспечным...

Ад хвалявання выйшаў ён на панадворак: за горла схапіў сцюдзёны вецер. Вёска таілася. Рэксік, ваяўнічае стварэнне, з паблажкай глядзеў на зайцоў у загуменні, на іх высокія са страху вушы. Зіхацела Вялікая Мядзведзіца.

Зорная ноч мігцела.

Сабака ўзяўся брахаць. Пронччык папоцемку мацаў бярвенне пад паветкаю, намагаючыся адчуць яго прыдатнасць да задуманага. Гарачыўся, ці з гэтага бярвення здолее выцясаць крыж ды так, каб ніхто з суседзяў не прыкмеціў таго. Дзе зрабіць гэта? І кудою будзе занесці яго да гасцінца, што за Верхлесам? Да дуба!

У нядзелю, пасля набажэнства, Вільдовіч казаў Пронччыку, што паліцыя пачынае распытваць пра іх двух. Не гаварыў, адкуль ведае аб тым. Растлумачыў толькі, каб ён болей не падыходзіў да яго пры людзях, а „Мужыцкую праўду“ будзе пакідаць яму ў дупле.

— Яшчэ хто возьме ды знойдзе яе там! — Пронччык нават падазрона паглядзеў на Вільдовіча.

— Дзе? — разгневаўся той. — У дупле сухога дуба? Не пляці!

Не загарэліся.

— Пане Вільдовіч! Вільдовіч, маю да вас справу... — шпарка падыходзіў сусед. Яму трэба было дроў.

Пронччык здагадаўся, чаго не паспеў сказаць Вільдовіч: сухога дуба ніхто не чэпіць. І не знойдзецца пранырлівы хлапчук, які адважыўся б лазіць па сухастоіне. Кажуць, павесіўся на ёй пан з Крынак!

Добра было б прымацаваць крыж на сухім дубе!

Бадай, тры дні Пронччык нібы папраўляў паветку, а ў сапраўднасці цясаў ён пад ёю крыж. Неяк вечарам хутка збіў яго, схаваў у мяшок ды закінуў на вышкі ў хляве, у снапы аўса.

Чакаў дрэннага надвор'я.

Неяк з другой нядзелі на панядзелак, у завіруху, спалохаўся б сусед Пронччыка, калі б угледзеў яго, як, з крыжам на плячах, кіраваўся ён у поле. Стары ўдавец Карусь, які потым, ў аўторак, паехаў у лес, казаў у вёсцы, што, везучы дровы з Дзеразінскага падбагонніка, бачыў на небе дух пана з Крынак, з крыжам...

Так з'явіўся крыж на дубе.

Пронччык быў пэўны, што зараз нават жандар Звярынскі не прыпыніцца ля гэтага смяротнага дрэва.

Крыж празвалі — Шыбенічны.

Ад той нядзелі, ад завірухі не ішоў снег. Сонца, хаця і нізка над лесам, свяціла па-веснавому.

Пронччык ведаў, што ў такую пагоду нельга ісці да дуба. Учора назнарок прыстаў ён па дарозе каля гэтай страшнай сухастоіны: ніякіх пазнакаў на ёй! Доўга папраўляў вупраж на кані; ад Барсуковіны чарнеў дым, над смалярняю.

Чамусьці трывожыла яго тое, што ўжо колькі дзён не відаць Вільдовіча, ад часу, калі перадаў яму звестку пра знак у вакне яго хаты. Глядзеў у бок лесу, быццам магчыма было разгледзець там няспешную постаць лесніка... Асляплялі адліжныя ільдзінкі снегу. У блясках на небакраі — нешта сумнае і адначасова таемнае. Здаецца вось, выходзяць незлічоныя сілы — з лясоў, з пералескаў ды з курганоў векавечных, з усіх бакоў, пабліскваючы зброяй у ваенным кроку, легіёны свабоды, выснёныя. Ідуць, яшчэ нябачаныя, усяго водбліск ад іх выбягае наперад, халодны і мужны, ад якога вочы набрынялі чаканнем, а цела, акалелае ад урачыстасці, знерухомела. Глуха, і бляск, толькі бляск, бляск!

* ✻ *

Адам Вільдовіч адамкнуў хату: прывыклыя да цемені вочы шукалі чалаве-

ТРЫБУНА чытачоў

Гурток у Крыўцы

Члены гуртка БГКТ у Крыўцы, што на Гайнаўшчыне, умеюць працаваць. Тут многа моладзі, якая жыве дружна. Хоць у гэтай, такой вялікай вёсцы, няма святліцы ці клуба, сістэматычна працуе аднак драматычны калектыў. Нядаўна ён пад кіраўніцтвам Аляксандра Данілюка і пры дапамозе настаўніка мясцовай школы Івана Раманюка падрыхтаваў мастацкую праграму. Былі дзве п'есы: „Дзесяць гектараў" і „Конская кніжка", былі песні, скетчы, вершы — больш, як 22 нумары.

Удзел у падрыхтоўцы і выступленні прымалі: Валя Кавальская, Надзя Кандрацюк, Юрка Стоцкі, Ірэна Калiноўская, Міша Шарэйка, Валодзя Вяршко, Валя Цельпук, Іван Печка, Ніна Венцка, Ірэна і Генік Хадакоўскія, Аляксандр Данілюк.

Выступленне адбылося ў студзені. Трэба з прызнаннем падкрэсліць вялікую дапамогу пані дырэктар школы. Яна пазваляе моладзі карыстацца школьнай залай — і папулярызаваць гэтым самым культуру. (вб)

Чытайце і распаўсюджвайце „Ніву"!



НОВЫ ГОД

Жыццё дваццацівечнымі нагамі
За крокам крок ідзе ў цемнату...
А мы сляды захланнымі рукамі
Кіруем ўзад праз нашу дурнату.

Цікава што запаліць, што пагасіць
Рыжавага стагоддзя новы сын...
Ці мае трохі сіняга ў запасе,
Ці мана ў адзіночку круне млын...

ЛАБІРЫНТ ДУРНАТЫ

За што вы гоніце сабаку?
Бо еў за двух,
Ламаў ланцуг,
Лічыў усіх за вораў,
Брэхам трывожыў голаў.
Што ж вы зробіце цяпер,
Калі ноччу прыйдзе звер?
На месца старога
Знойдзем маладога!
За што ж цяпер вы небараку?
Бо спаў, як кот,
Закрыўшы рот,
Прынёс з сабою страту —
Злодзей абакраў хату.

М. Шаховіч

ка. На ложку заварушыўся стары кажух, пад якім хтосьці спаў.

Падыйшоў і ўбачыў твар жанчыны, прыгожы і далікатны. Моцна спала. Змучылася, падумаў аб ёй; прысланіўся на лаве і задрамаў.

Яму мроілася пад шапкаю.

Такі праўда, што паліцмайстар хацеў зрабіць Прончыка сваім вокам ды вухам! Ці адчэпіцца ад яго?.. Уласна кажучы, схоў у дупле сухога дуба надзвычай бяспечны, бо на віду ўсіх. А яшчэ гэты крыж, які Уладак учапіў... Добра зрабіў ён ці дрэнна? Невядома, што добрае, а што дрэннае... Штосьці доўга няма друкара да „Мужыцкай праўды". Мо гэта кабетка скажа? Чаго яна прыехала, з якімі звесткамі? Прыехала, значыць, Макарэвіч дзейнічае. Добра!... Зробім сховы лепшыя, у высокім беразе над Сакалдою. Лепшыя ад Дзеразінскіх, ад Прончыкавых...

Вільдовіч расплюшчыў вочы.

Ён пачуў скрып снегу, два ці тры разы. Раз за разам, коратка. Не, не пад лапамі звера.

Дзе?

Нячутна падыйшоў да акна. Ад холаду ў хаце шыбы засталіся незамарожанымі, чыстымі.

У вішнёвым зарасніку стаяў людскі цень.

Сышчык! Шпег!?

Цень не стаяў доўга.

Вільдовіч цікаваў да раніцы.

Ад нечаканасці таго, што здарылася, думалася яму, што ўсё гэта было прывідам. Аднак тут жа ўсведамляў сабе, што чуў асцярожны скрып, а за вішнямі — знік чыйсьці цень.

Дрэнь справы!

(Працяг будзе).

Родам з Беларусі

Падаем спісак польскіх людзей тэатра, оперы і кіно, якія нарадзіліся ў Беларусі.

Богдаль Іяланта — нар. у 1942 г. у Несвіжы. Актрыса.

Бяленя Юры — нар. у 1918 г. у Мінску. Акцёр.

Бярдзяеў Валер'ян (1885-1956) — нар. у Гродна. Дырыжор, дырэктар тэатра, настаўнік.

Волкава Анна (1808-1845) — нар. у Гродне. Спявачка.

Вярцінскі Эдмунд (1899-1945) — нар. у Юргаву, што каля Ваўкавыска. Акцёр, рэжысёр.

Вяслаўская Шчэсная (1898-1935) — нар. на Гродзеншчыне. Актрыса.

Дымны Веслаў — нар. у 1936 г. у Паланэчцы, што каля Навагрудка. Пісьменнік, акцёр (м. інш., фільм „Худы і іншыя").

Зарэмбіна Галена (1895-1960) — нар. у Магілёве. Актрыса.

Кандрацюк Андрэй — нар. у 1936 г. у Пінску. Рэжысёр мастацкіх фільмаў (м. інш., „Дзірка ў зямлі").

Каранкевіч Тэафіля — нар. у 1901 г. у Лепелі. Актрыса.

Карсакуўна Лідзія — нар. у 1934 г. у Баранавічах. Актрыса.

Каханоўскі Антон (1887-1943) — нар. у Навагрудку. Дырыжор.

Каханскі Фелікс (1889 — каля 1943) — нар. у Навагрудку. Дырыжор.

Кучынскі Ігнат (каля 1774-1829) — нар. у Гродна. Акцёр.

Ліпман Юры — нар. у 1922 г. у Брэсце. Кіназдымшчык (м. ін., „Пан Валадыёўскі").

Маер Варвара (каля 1800-1854) — нар. у Віцебскай губерні. Спявачка, актрыса.

Машынская Вераніка (1808-1839) — нар. у Мінскай губерні. Актрыса.

Нядзельская Эльжбета (1805-1883) — нар. у Гродне. Актрыса (м. інш., Агафія ў „Вольным стралку").

Пякарскі Ян (1816-1860) — нар. у Лідзе. Акцёр, дырэктар тэатра.

Радван Альгерд (1893-1962) — нар. у Клімавічах. Акцёр (м. інш., Дындальскі ў „Помсце").

Ракса Поля — нар. у 1941 г. у Лідзе. Актрыса (м. інш., фільм „Зося").

Семашкова Ванда (1867-1947) — нар. у Ліповай, што каля Кобрына. Актрыса, рэжысёр, дырэктар тэатра.

Смялоўскі Збігнеў (1885-1943) нар. у Картузскай Бярозе. Акцёр, рэжысёр, дырэктар тэатра.

Янкоўскі Чэслаў (1857-1929) — нар. у Палянах, што каля Ашмян. Літаратурны кіраўнік тэатра, журналіст.

Пётр Байко

Пад развагу не толькі настаўнікам

Кожны дзень у цягніку і аўтобусах сустракаем сотні вучняў, якія даязджаюць у школу. Аднак паводзіны іх не заўсёды бываюць такімі, якімі мы хацелі б бачыць, хаця аб гэтым многа гаворыцца сярод бацькоў і настаўнікаў.

Амаль кожны дзень бачым такія сцэнкі: малады хлапец з эмблемай школы на рукаве „рэжа" ў карты. У зубах папяроска, а з вуснаў ляцяць нецэнзурныя словы. Бяда таму, хто спрабуе замуціць яго спакой. Атрымае ён такі букет кветак, што перакажа іншаму, каб абмінаў здалёк такога героя.

Мала калі бачым, што нехта ўступіцца за адзінокай дзяўчынкай, якой дакучаюць маладыя хуліганы. Ніхто не зверне ўвагі падлётку, які вульгарнымі словамі абкідае старэйшага чалавека.

А 15 гадзіне вяртаюся з Гайнаўкі дамоў. Натоўп пасажыраў на пероне. Амаль палова — гэта вучні. Сведчаць аб гэтым значкі на рукавах. Адзін другога таўчэ па плячах, крычыць, топча па нагах пасажыраў. А калі прыйдзе цягнік, усе згуртавана штурмуюць вагоны. Цяжка спакойна прайсці старэйшаму. А і ў вагонах да іх „належыць свет". За паўгадзіны падарожжа некалькі разоў працягнецца праз вагон шнурок расшумеўшыхся доўгавалосых падлёткаў. Куды ідуць і чаго шукаюць — ніхто не ведае, не пытае і кандуктар, не зверне ўвагі вартаўнік службы аховы чыгункі. Дзе ж гарантыя спакойнага падарожжа?

Мне здаецца, што толькі адпаведная рэакцыя ўсяго нашага грамадства і ўлад зможа супрацьдзейнічаць дрэнным прывычкам нашай моладзі.

Мацейка

Клопаты вясковага лекара

Юзэф Саевіч пачаў працаваць у дубяжынскім пункце аховы здароўя ў 1971 г., а ў прафесіі лекара ад 1944 г. У мінулым годзе ён адсвяткаваў 30-годдзе сваёй працы.

Раён, прызначаны Ю. Саевічу, вельмі шырокі. Належыць да яго 15 вёсак, у якіх пражывае 3.420 жыхароў. Цяжка аднаму чалавеку працаваць на такой вялікай тэрыторыі. Найгорш, што да хворага няма чым пад'ехаць, няма самахода.

Не адзіны гэта клопат дубяжынскага лекара. Самае важнае, што няма адпаведнага месца для працы. Цяперашні пункт аховы здароўя змяшчаецца ў прыватным памяшканні — гэта пакой у 19,5 квадратных метраў. Тут і кабінет лекара, і аптэчны пункт, і прыёмная. Лекар аднак верыць, што неўзабаве пачне працаваць у новым сучасным цэнтры аховы здароўя ў Дубяжыне.

Расказаў ён мне, што вясною 1973 года нарадзілася тут думка аб пабудове новага цэнтра аховы здароўя. Быў створаны грамадскі камітэт, старшынёй якога выбралі Міколу Аверчука. Усё ішло шпарка. Жыхары вёскі актыўна працавалі. Зрабілі падмурак. А далей пачаліся клопаты. Не было выканаўцы. Праца спынілася. Праз нейкі час павятовыя ўлады дамовіліся з шматгаліннай спулдзельняй у Бельску Падляшскім. Тая аднак заўважыла, што калі не будзе матэрыялу, работы пачынаць не будзе. І ўсё замерла.

Кошт будовы дубяжынскага цэнтра з абсталяваннем дасягае 3 мільёнаў злотых. А без абсталявання — 1 мільён 800 тысяч. Прыгожы гэта будзе аб'ект. Персанал атрымае службовыя кватэры.

„Не ведаю, — канчае Ю. Саевіч, — як паварушыць гэтую справу. Надумаў ужо пайсці з дэлегацыяй да найвышэйшых улад павету. А вы апішыце гэта ў газеце. Мо супольнымі сіламі зможам дакончыць пабудову патрэбнага нам цэнтра здароўя".

Мацейка

Добрая прадаўшчыца

Вёска Гародчына, што на Гайнаўшчыне, невялікая. Яна налічвае 30 гаспадароў. У вёсцы ёсць школа і спажывецкая крама. Прадаўшчыцай з'яўляецца Зіна Сахарчук, якая працуе ўжо два гады. Яна дбае пра парадак у краме і на панадворку. Вельмі добра адносіцца да пакупнікоў, ахвотна раіць, што лепш купіць. Яна карыстаецца вялікім аўтарытэтам у людзей у вёсцы, а таксама ў кіраўніцтва ГС у Нарве.

Зіна належыць да гуртка БГКТ у нашай вёсцы, аплочвае складчыны і многа працуе ў гуртку. Адным словам, гэта добрая дзяўчына.

Валя Ціханюк,
Гайнаўскі беларускі ліцэй
кл. III б

Малыя сумкі

Некаму можа паказацца гэта і смешным, ды я хачу сказаць, што паштовыя сумкі пісьманосцаў цяпер зацесныя. Столькі ж газет і часопісаў людзі выпісваюць!

У пятніцу, калі прыходзяць усе газеты і часопісы ва ўсе паштовыя ўстановы, немагчыма ўсё гэта пісьманосцу змясціць у сваю сумку. А калі сілаю „укаркуеш", то пасля не выцягнеш, хутчэй парвеш газету або ўвесь тавар выляціць з сумкі.

Трэба, каб адпаведныя ўлады пастараліся выдаць пісьманосцам большыя і зручнейшыя сумкі на газеты і часопісы.

П. Д.

У Гайнаўцы відней

Па загаду Гарадскога ўпраўлення энергетычнае прадпрыемства ў Бельску Падляшскім выканала рамонт энергетычнай сеткі і вулічнае асвятленне ў г. Гайнаўцы. Асвятленне атрымалі наступныя вуліцы: Рачная, Ясміновая, Арэхавая, Тапалёвая, Сталярская, Беднарская, Кавальская і Слюсарская.

Жыхары гэтых вуліц ужо даўно дамагаліся святла на сваіх вуліцах. Цяпер людзі задаволены. У іх паявілася большая ахвота панапраўляць свае сялібы, платы, каб усё выглядала прыгажэй. Хочуць быць прыкладам для іншых.

Э. Вайсковіч

Не ГС, а ВСС у Гайнаўцы!

Лічу сваім абавязкам паведаміць паважанай рэдакцыі, што ў „Ніве", нумар 3 з 19.I.75 г., выйшла памылка ў артыкуле „ГС у Гайнаўцы". Увесь гэты артыкул датычыцца працы ВСС і загаловак таксама павінен быць „ВСС у Гайнаўцы". Калі можна, выпраўце памылку.

Э. Вайсковіч

Ад рэд. Праўда карэспандэнта, а рэдакцыя сардэчна перапрашае гайнаўскую ВСС, яе членаў і ўсіх чытачоў за памылку. Той артыкул поўнасцю датычыўся Гайнаўскай спажывецкай спулдзельні „Сполэм" — ВСС.

Міхась Рыбак



Чым заслужыў гэты чалавек, што яго паважаюць і любяць? Чым заваяваў сабе аўтарытэт і пашану Міхась Рыбак з вёскі Тафілаўцы Гайнаўскага павету?

Ёсць іх чатыры браты. Сумленныя і кемлівыя людзі. Найбольш — Міхась. Чалавек ён сярэдніх год, а быў ён зусім малады, калі ў 1936 г. уступіў у рады КПЗБ. Таварышы верылі яму, і ён гэты давер лічыў даражэй за ўсё. Многа разоў быў у акцыях, разносіў партыйную літаратуру і лістоўкі ў далейшыя раёны.

У студзені 1938 г. быў пакліканы ў войска ў горад Слонім. Пасля быў перакінуты на службу ў абароне граніцы і тут яго захапіла вайна. Быў у нямецкім палоне. Адтуль уцёк з некалькімі сваімі таварышамі.

М. Рыбак мае залатыя рукі. На што не гляне, усё зробіць. Пасля вайны цяжка было з кузнямі. Міхась зрабіў дасканалую кузню. Сяляне адусюль, нават з далёкіх ваколіц, прыходзілі да яго са сваімі папсаванымі машынамі і прыладамі. Каваль заўсёды і кожнаму памог. Работа ў яго чыстая і акуратная.

Калі ў 1966 г. у Тафілаўцах быў арганізаваны сельгасгурток, людзі аднагалосна выбралі Міхася Рыбака дыспетчарам, бо ведалі, што ён не падвядзе іх. І Рыбак іх не падвёў. Сваю работу дагэтуль вядзе паспяхова. Гэта бадай адзіны выпадак у нашым павеце, што так доўга чалавек працуе на адной пасадзе ў сельгасгуртку.

Амаль усе рамонты машын і сельскагаспадарчых прыладаў вядуцца ў кузні Міхася Рыбака. Ён стараецца, каб рамонт быў дакладны і добры. У сваёй кузні мае навейшае абсталяванне. Апрача таго, М. Рыбак з'яўляецца дасканалым столярам. Ён жа і актывіст у вёсцы. Многа разоў выбіраўся радным у грамадскую, а цяпер у гмінную рады.

М. Панфілюк

У АДКАЗ НА НАШУ КРЫТЫКУ

БЯДА З АЎТОБУСАМІ

Адказвае:

Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Państwowej Komunikacji Samochodowej Oddział I PKS w Białymstoku:

W odpowiedzi na pismo z dnia 30.XII.74 r., dot. skargi zamieszczonej w „Niwie" nr 49 (980) z dn. 28.XII.74 r., Oddział I PKS w Białymstoku informuje, że powodem nie kursowania autobusów w dniach 31.X., 5.XI. i 8.XI. 74 r. o godz. 7 i 14.00 był brak autobusów technicznie sprawnych.

Przy niniejszym nadmieniamy, że odczuwamy brak taboru autobusowego (na koniec 1974 r. brak autobusów wynosił 18 jednostek). Notujemy również brak części zamiennych, co uniemożliwia utrzymanie gotowości technicznej i tak już poważnie wyeksploatowanego taboru. Ponadto odczuwamy w dalszym ciągu poważny niedobór pracowników, zwłaszcza w grupie kierowców autobusowych.

Oddział tut., widząc trudności w dojeżdżaniu młodzieży do szkoły, dołoży starań, by w/w trasa była w miarę możliwości obsługiwana regularnie. Nadmieniamy jednak, że radykalna poprawa nastąpi po otrzymaniu planowych dostaw taboru autobusowego oraz po włączeniu do turnusu pracy kierowców szkolonych w trybie przyśpieszonym, co nastąpi w m-cu marcu br.

Za kłopoty w korzystaniu z naszych usług uprzejmie przepraszamy.

Z-ca Dyrektora d/s Przewozów
Oddziału I-go PKS w Białymstoku
Ryszard Lider

NIWA Skr. poczt. 149. 15-959 Białystok. TELEFON 2-32-41. PRENUMERATA: Oddziały „Ruchu", urzędy pocztowe i listonosze. Wydawca RSW „Prasa—Książka—Ruch" Indeks 36911/36671.

Прыбаўка

Выступіўшы на сходзе з крытыкай начальніка, Антыпаў тры гады пасля гэтага чакаў абяцанай раней прыбаўкі да зарплаты. На чацверты пайшоў да начальніка.

— Што там у цябе, Антыпаў? — не адрываючыся ад папераў, спытаў начальнік.

— Сідар Мацвеевіч! Я вам ужо гаварыў. Мяне не задавальняе аклад. Прашу прыбавіць абяцаныя дзесяць рублёў.

Начальнік здзіўлена ўзняў бровы.

— Табе, актывісту, рацыяналізатару, завочна закончыўшаму тэхнікум — і толькі дзесяць рублёў? Ты жартуеш, Антыпаў? Мяркуй: калі прыбаўлю дзесятку, будзеш атрымліваць аднолькава з лодарам Малькавым... Не, Антыпаў, не менш, чым на чвэрць аклада... пры першай магчымасці. Ты вось мяне крытыкаваў, а я цябе падтрымліваю. Таму, што прынцыповасць — перш за ўсё.

„Дзіўны чалавек", — падумаў аб начальніку Антыпаў.

Прайшлі два гады. Прыбаўкі не было. Антыпаў зноў звярнуўся да Сідара Мацвеевіча.

— Пара б мне атрымліваць хоць як Малькаў.

— Раўняешся на дармаеда? — пасуравеў начальнік. — Як жа так? Завочна закончыў інстытут, вынаходца, дзеяч, сем'янін... Мінімум на трэць аклада... пры першай жа магчымасці!

— Не такі ўжо я добры! — стрымліваючы злосць, засупярэчыў Антыпаў. — У рабочы час гуляю ў настольны тэніс, раблю гадзінныя перакуры. Нядаўна сарваў тэрмін справаздачы.

— Эх, нагаварваеш на сябе, Антыпаў, — адмахнуўся начальнік. — Далёка табе да Малькава. Зрывае Малькаў.

Яшчэ праз шэсць месяцаў Антыпаў заўзята біў сябе кулаком у грудзі.

— Паверце, п'яніца я! І прагул зрабіў тыднёвы і дома наладзіў дэбош. Трапіў у міліцыю. Апрача гэтага...

— Дастаткова! — абарваў яго Сідар Мацвеевіч і выклікаў намесніка.

— У наяўнасці грубае парушэнне працоўнай дысцыпліны і нелады з мараллю, — сказаў ён. — Давядзецца панізіць Антыпава. Прынцыповасць — перш за ўсё.

В. Іваноў

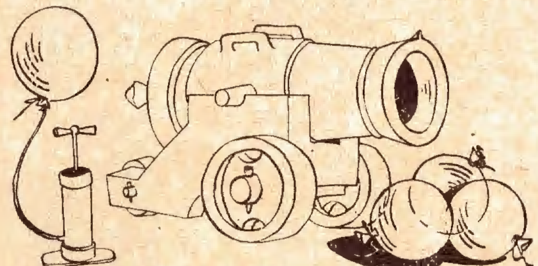
МІНІВЕРШЫ

ЗАВОЧНІК

У вочы ён — добразычлівец,
Гарохам сцелецца, няйначай.
За вочы ж — дык такі зласлівец,
Якіх даўно ўжо свет не бачыў.

Ул. Правасуд

НОВЫ ПАТЭНТ



Для аматара самакрытыкі.

НІЎКА



САЛОДКІ СОН

Сніўца Мядзведзю,
Што ён на абедзе:
У дзеда Цімоха
Прысмакаў так многа,
Мёду, маліны,
Гарэлкі і віна...
Наеўся, напіўся,
Бы сноп паваліўся,
Назаўтра прачнуўся,
Зяхнуў, аблізнуўся;
Патупаў, патупаў
І гэтак падумаў:
„Схаджу да Цімошы —
Сон спраўдзіцца, можа".

ПРЫЧЫНА

— Доктар, малю вас, паможыце мне!

— Што з вамі, пані, што вас непакоіць?

— Кожны раз, калі я п'ю каву, у мяне баліць правае вуха!

— Паспрабуйце ў другі раз выняць з кубка лыжачку!



Маленькі Кнут хацеў дакладна такі ж касцюмчык, як у цябе.

ЗРАЗУМЕЎ

Маці корпаецца каля печы і гаворыць сыну:

— Сяргейка! Збегай у краму па соль. Ды хуценька, каб адна нага тут, а другая — там! У мяне боршч дакіпае.

Сынок апрануў кажушок, шапку, адзін валёнак і кінуўся ў дзверы. Маці яго спыніла:

— Ці ты згłузду з'ехаў? У адным валёнку бегчы думаеш?

— Дык вы ж самі сказалі, каб адна нага там, а другая — тут. Навошта ж абуваць тую, якая ў хаце застаецца?

ГУМАР З...

РАЗУМНЫ СЫН

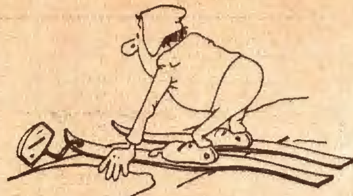
Вярнуўся хлопец з гулянкі позна дамоў, запаліў свечку, сеў каля стала і задумаўся. Так ён сядзеў, пакуль дагарэла свечка. Маці ўбачыла гэта і запаліла яшчэ адну свечку — можа ж такі сын нешта добрае надумае. Ужо і развіднела, а ён усё сядзіць і думае.

— Пра што ж ты, сынку, думаў цалюсенькую ноч? — пытае маці.

— А дзе будуць нашы верабʼі хаваццa, калі клуня згарыць, — адказаў сын.

Ён так моцна трымаўся за чарку, што выпусціў з рук і працу, і сям'ю.

Ён застаўся самім сабою. Самадурам.



Аўтамабіліст на лыжні.

ПАШАНЦАВАЛА

У трамваі п'яны звяртаецца да мужчыны ў форме:

— Дайце білет.

— Прабачце, але я не кандуктар, а капітан.

— О, чорт мяне вазьмі, памылкова на карабель трапіў, — ускрыкнуў п'яны і выскачыў з трамвая. Гакнуўся на брук, ледзь устаў ды й кажа:

— Добра, што мора замерзла, а то ўтапіўся б.

ПУД

Паляўнічы выхваляецца, што ён вельмі добры стралок. Раптам міма праляцела качка.

— Глядзіце, што будзе, — сказаў ён і стрэліў. Качка паляцела.

— Сябры! — ускрыкнуў паляўнічы. — Вы прысутнічаеце пры цудзе! Гэта ж ляціць мёртвая качка.

ЗАСВЕДЧЫЎ

Гаспадары фірмы музыкальных інструментаў звярнуліся да вядомага амерыканскага коміка Біла Роджэрса з просьбай засведчыць высокую якасць іх раяляў. Праз два дні яны атрымалі адказ:

„Джэнтльмены! Я глыбока ўпэўнены ў тым, што вашы раялі найлепшыя з усіх, на якія я калі-небудзь абласкачваўся".

ДОКАЗ КАХАННЯ

— Ты кахаеш сваю жонку?

— А як жа: нават сваё прозвішча ёй аддаў!

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

По просьбе Анны Герасімовіч з Бельска змяшчаем песню з рэпертуару Рамана Герчака

CHRZĄSZCZ

Słowa: Czesław Kruszewski
Muzyka: Marian Radzik

Mamy duszę otwartą, mamy serce na dłoni,
dla nas gość, to od razu — Bóg w dom,
cudzoziemcy nas chwalą — czyniąc miłe ukłony,
merci, thank, w ogóle bon ton.

Znamy obce języki, znamy obce piosenki,
czas, by polską piosenkę znał gość,
więc dajemy mu tekścik i bierzemy pod rękę,
i śpiewamy z nim razem na głos.

Chrząszcz brzmi w trzcinie w Szczebrzeszynie,
strząsa skrzydła z dżdżu,
a trzmiel w puszczy, tuż przy Pszczynie
straszny wszczyna szum.
Mąż gżegżółki w chaszczach trzeszczy,
w krzakach drzemie krzyk,
a w Trzemesznie straszy jeszcze
wytrzeszcz oczu strzyg.

Oczywiście gościowi poprawimy wymowę,
przekazując akcenty i treść,
aby w końcu bez reszty, każde słowo po słowie
do niesfornej pamięci mu wnieść.

Ależ jakaż przyjemność, jaka rozkosz, i duma
piersi nasze rozeprze do cna,
gdy pod słońcem równika lub na wodach bieguna
cudzoziemiec zaśpiewa jak ptak.

Sążmi szynie srebrze szynie
sząsa szydla dżu,
a czmiel puszy tuszy przynie
traszny szyna szum.
Mąże żulki w chasza szeszy
wszaka rzemie szyk,
a cze mesznie traszy jesze
wyczesz oczu szyk.

Na tym można by skończyć obserwację kariery,
jaką sobie wylatał nasz chrząszcz,
niby inne światowe, znakomite szlagiery:
„Światła rampy" czy też „C'est si bon".

Ale oto rozbrzmiewa nasza młoda muzyka
z telewizji i z radia, i z płyt,
i wieczorem, i rano wszędzie słychać, i słychać
mowę młodych Polaków pod rytm:

Chrząśmi wszynie srebrze szynie
szcząsa szydła dżu,
a czmiel puszczy tuszy przynie
traszny szczyna szum.
Mąże żulki w chaszach czeszczy,
w krzakach dżemie krzyk,
a wcze mesznie straszy jecze
wyczesz oczu szczyk.

— Сымон Пятровіч, вы ў міністэрстве ці, можа, у вас нарада?
— Я — за шырокую ініцыятыву падначаленых: вырашайце самі!



ВЫПРАВІЛІ ПАМЫЛКУ...

Бразільскія балельшчыкі, разлаваныя няўдачным выступленнем сваёй зборнай на футбольным чэмпіянаце свету, ахрысцілі эпідэмію грыпу, што прайшла ў краіне, імем трэнера нацыянальнай каманды — Загала.

Цяпер балельшчыкі лічаць, што яны памыліліся. Грып атакуе, гавораць яны, а Загала толькі абараняецца.

Але памылку сваю аматары футбола выправілі. Імем Загала названа... першая лінія светафораў, устаноўленая ў бразільскай сталіцы — горадзе Бразілія.

Светафоры, як і Загала, толькі тармазяць, затрымліваюць рух, гавораць балельшчыкі...

НАШЭСЦЕ БАБУІНАЎ

Сапраўдная бітва адбылася нядаўна ў Паўночна-заходняй вобласці Самалі паміж мясцовымі сялянамі і бабуінамі. У пошуках вады і ежы статкі гэтых раз'юшаных малпаў рухаюцца цяпер на поўдзень краіны, пакідаючы за сабой спустошаныя палі і сады.

На гэты раз нашэсцю бабуінаў падвергліся плантацыі агародніны і кукурузы паблізу вёскі Эль Бердале. Больш чым 600 малпаў камянямі і палкамі хутка прымусілі ўцякаць сялян, якія апрацоўвалі гэтыя палі. Перад наяўнасцю пераўзыходзячых сіл „праціўніка" жыхары Эль Бердале вымушаны былі звярнуцца па дапамогу ў суседнія вёскі.

Два дні працягвалася жорсткая сутычка, не раз справа даходзіла да рукапашнай. Урэшце-рэшт, панёсшы значныя страты, бабуіны адступілі, але і сярод сялян ёсць шматлікія параненыя, а шэсць чалавек з цяжкімі траўмамі былі дастаўлены ў бальніцу.



Калі мы капаем яму бліжняму, мы не цураемся працаваць звышурочна.